

каменяр

Інформаційно-аналітичний часопис Львівського національного університету імені Івана Франка

№ 7, вересень 2016 р.

Іван Вакарчук – перший лауреат «Медалі Івана Франка»

Герой України, професор Іван Вакарчук – перший лауреат відзнаки Львівського університету «Медаль Івана Франка».

Відповідно до рішення Вченої ради №20/5 від 25 травня 2016 року «за особливі заслуги перед Львівським національним університетом імені Івана Франка, сприяння його науковій та освітній діяльності» Герою України, ректорові Університету (1990-2007, 2010-2013 рр.), професорові Іванові Вакарчуку вручили відзнаку «Медаль Івана Франка».

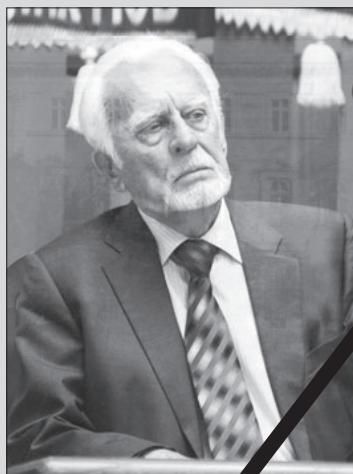
Церемонія нагородження відбулась під час урочистого відкриття Міжнародного наукового конгресу «Іван Франко: Я єсть пролог...» 22 вересня 2016 року.

Заслужений професор Львівського університету Іван Вакарчук висловив вдячність членам Вченої ради, Ректорові Володимирі Мельнику та колективу Університету за вручення йому цієї високої відзнаки, сказавши: «Іван Франко – Великий Українець. А тому ця нагорода є для мене дуже цінною і зобов'язує відповідно поводитись».

Відзнаку ЛНУ ім. Івана Франка «Медаль Івана Франка» засновано у ювілейний рік Івана Франка.

Медаль Івана Франка вручають науковцям, науково-педагогічним працівникам і співробітникам Університету за багаторічну сумлінну працю, вагомий особистий внесок у підготовку та виховання висококваліфікованих фахівців і наукових кадрів, інтенсивну науково-педагогічну діяльність, упровадження сучасних методів викладання та виховання молоді, значні здобутки у фундаментальних і прикладних наукових дослідженнях, вагомі досягнення у створенні та вдосконаленні новітньої техніки й упровадження сучасних наукових технологій.

Тетяна Шемберко. Фото Олега Вівчарика

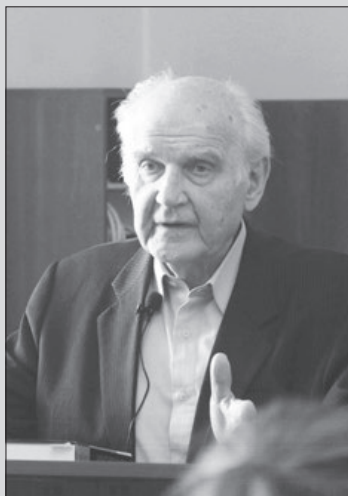
Президент України Петро Порошенко нагородив Почесних докторів Львівського національного університету імені Івана Франка, народного депутата України І скликання, письменника, громадського діяча, Героя України Романа Іваничука та академіка Національної академії наук України, Героя України Ігоря Юхновського ювілейною медаллю «25 років незалежності України».

Згідно з Указом Президента № 336/2016 Роман Іваничук та Ігор Юхновський отримали почесну нагороду за «значні особисті заслуги у становленні незалежної України, утвердженні її суверенітету та зміцненні міжнародного авторитету, вагомий внесок у державне будівництво, соціально-економічний, культурно-освітній розвиток, активну громадсько-політичну діяльність, сумлінне та бездоганне служіння Українському народу».

Заступник голови-керівник апарату Львівської обласної державної адміністрації Маріанна Вільшинська 1 вересня 2016 року під час урочистого засідання Вченої ради ЛНУ ім. Івана Франка вручила заступникові декана факультету міжнародних відносин Ігорю Бикю ювілейну медаль «25 років незалежності України».

Зазначимо, що згідно з Указом Президента України № 336/2016 Ігор Бик отримав почесну нагороду за «значні особисті заслуги у становленні незалежної України, утвердженні її суверенітету та зміцненні міжнародного авторитету, вагомий внесок у державне будівництво, соціально-економічний, культурно-освітній розвиток, активну громадсько-політичну діяльність, сумлінне та бездоганне служіння українському народу».

Олег Вівчарик. Фото автора

Головний редактор газети «Літературна Україна» Станіслав Бондаренко вручив диплом і премію професорові Львівського національного університету імені Івана Франка, завідувачу кафедри української літератури імені академіка Михайла Возняка, докторові філологічних наук Тарасу Сализі «За кращу публікацію на сторінках часопису у першій половині 2016 року».

Ірина Онисько
Фото Олега Вівчарика

Знагоди Дня працівників освіти відповідно до Указу Президента № 427 «за значний особистий внесок у розвиток національної освіти, підготовку кваліфікованих фахівців, багаторічну плідну педагогічну діяльність та високий професіоналізм» завідувачеві кафедри Львівського національного університету імені Івана Франка, професору Степанові Панчишину присвоєно почесне звання «Заслужений працівник освіти України».

Вітаємо Степана Михайловича з високим визнанням його праці й бажаємо йому успіхів і професійних здобутків!

Тетяна Шемберко
Фото Олега Вівчарика

Блаженніший Любомир Гузар – перший лауреат Міжнародної премії імені Івана Франка

Монографія Блаженнішого Любомира Гузара «Андрей Шептицький Митрополит Галицький (1901–1944) провісник екуменізму», яка минулого року вийшла друком у видавництві Львівського університету, отримала найвищі оцінки журі Міжнародної премії імені Івана Франка, а Любомир Гузар став першим лауреатом цієї відзнаки.

За інформацією прес-служби Міжнародного фонду Івана Франка, про це повідомив голова Міжнародного журі, професор Віденського університету доктор Алоїз Волдан.

«Монографія Блаженнішого Любомира Гузара, Кардинала Української греко-католицької церкви під назвою «Андрей Шептицький Митрополит Галицький (1901–1944) провісник екуменізму» відповідає всім вимогам Міжнародного фонду Івана Франка, позаяк вона втілює постульовану Франком ідею одноцільності та своєрідності», – зазначив Алоїз Волдан під час виступу у Віденському університеті (Австрія) на засіданні журі премії.

Він повідомив, що цього року Міжнародне журі обрало лауреата лише в одній номінації – «за визначний особистий внесок у розвиток суспільно-гуманітарних наук». У номінації «за вагомий внесок у розвиток україністики» члени журі вирішили не присуджувати премію жодному номінанту.

Директор Міжнародного фонду Івана Франка Ігор Курус зазначив, що всі роботи були гідними цієї премії, оскільки національна гуманітаристика збагатилася фундаментальними дослідженнями, яких сьогодні потребує не тільки український, а й міжнародний науковий простір загалом.

«Міжнародна премія імені Івана Франка покликана стимулювати розвиток соціально-гуманітарних наук та україністики, у яких працював Іван Франко. Вона є щорічною і

міжнародною, тому ми сподіваємося, що наступного року будуть подані роботи вчених із різних країн світу», – зазначив Ігор Курус.

Директор фонду також висловив сподівання, що дискусії під час обрання першого лауреата Міжнародної премії імені Івана Франка й надалі не втрачатимуть своєї критичності й емоційності, а сам лауреат, Блаженніший Любомир Гузар, стане моральним авторитетом для майбутніх номінантів премії.

Нагадаємо, що Міжнародна премія імені Івана Франка є почесним визнанням наукових відкриттів, вагомим здобутків і значних заслуг науковців у галузі суспільних наук та україністики. Засновником Міжнародної премії ім. Івана Франка є його онук – Роланд Франко.

Монографія Блаженнішого Кардинала Любомира Гузара «Андрей Шептицький Митрополит Галицький (1901–1944) провісник екуменізму» побачила світ у рік 150-літнього ювілею величної постаті Митрополита у видавництві Львівського національного університету імені Івана Франка.

Переклад українською мовою здійснили викладачі кафедри перекладознавства та контрастивної лінгвістики імені Григорія Кочура факультету іноземних мов Орися Габа, Надія Допіра, Надія Микитяк, Юлія Хромчак, Марта Шрубковська під керівництвом завідувача кафедри, професора Роксолани Зорівчак. Підготувчу роботу виконали працівники видавництва Мирослава Мартиняк-Жовтанецька, Федір Лукавий, Ольга Кузьмич; представники виконавчого комітету із написання біографічних праць про митрополита Андрія Шептицького – о. Андрій Михалейко, Оксана Гайова, Степан Павлюк, Михайло Перун; доброчинці – Микола Кміть, Сергій Ковальчук.

Олег Вівчарик

Початок нового навчального року

1 вересня відбулись урочистості з нагоди початку нового 2016-2017 навчального року. Після святкової літургії в Церкві Преображення Господнього на площі перед пам'ятником Іванові Франку зібралась академічна спільнота для проведення урочистої посвяти першокурсників у студенти Львівського національного університету імені Івана Франка.

У цій знаменній події взяли участь: Міністр інфраструктури України Володимир Омелян, голова Львівської обласної ради Олександр Ганущин, перший заступник голови Львівської обласної державної адміністрації Ростислав Замлинський, міський голова Львова Андрій Садовий, директор Департаменту освіти і науки Львівської обласної державної адміністрації Любомира Мандзій, Заслужений економіст України, президент корпорації «SoftServe» Тарас Кицмей, заступник голови Львівської об-

ласної організації профспілки працівників освіти і науки України Галина Долішня, Ректор Університету, професор Володимир Мельник, викладачі, працівники та студенти Львівського університету, першокурсники та їхні батьки.

Із початком нового навчального року привітав університетську спільноту, високоповажних гостей, дорогих першокурсників Ректор Університету, професор Володимир Мельник: «Шановні першокурсники, ви стали студентами одного з найстаріших і найпрестижніших університетів не лише України, але й Європи. 350-літня історія нашого Університету – це історія невпинного наукового поступу і фундаментальних відкриттів світового рівня, це історія формування унікальної університетської демократичної атмосфери з академічними цінностями і національними традиціями. Наш Університет завжди був осередком

формування творчих людей, які прагнули свободи і демократії, – молоді, яка завдяки своєму невсипущому розуму і наполегливій праці намагалася досягнути законів світобудови, збагнути сутність людського життя і призначення людини у цьому світі». Ректор закликав молодих людей пам'ятати, що через відкритий діалог зі своїми наставниками, викладачами, колегами і друзями відбувається процес навчання й активного самовдосконалення. «Цей процес дасть Вам можливість сповна насолодитись плодами своєї інтелектуальної праці», – сказав він.

Володимир Мельник зазначив, що «Університет – не самоціль, а засіб для розвитку молоді, плацдарм для формування вільної людини, адже справжня свобода починається там, де є відчуття внутрішньої відповідальності за долю своєї сім'ї та родини, нації та країни. Закликаю вас пам'ятати безсмертні настанови Івана Франка, який говорив, що ми повинні відчувати себе українцями, боліти болем своєї Батьківщини, любити країну жертвою працею, а не голосними фразами». На завершення виступу Володимир Петрович закликав усіх схилити голови перед Героями Небесної Сотні та новітніми Героями України, які віддали свої життя, обстоюючи незалежність нашої держави в боротьбі з російським агресором.

Також Ректор подякував батькам, які виховали нову генерацію свідомих українців, які вже завтра працюватимуть над розбудовою нашої держави, і викладачам, які щоденно працюють творять академічне середовище Львівського національного університету імені Івана Франка.

У новітній період української історії викладачі та студенти Університету взяли безпосередню участь у Революції Гідності та в кривавому протистоянні з московським окупантом, поклавши на вітар національної свободи і державної незалежності власне життя. Пам'ять загиблих героїв вшанували хвилиною мовчання.

Після виголошення Присяги Студента Львівського національного університету

імені Івана Франка Ректор Університету провів урочистий акт іматрикуляції студентів першого курсу. Ця академічна традиція сягає витоків періоду середньовічних європейських університетів і засвідчує велику пошану, високу честь і статус університетського вихованця. Урочистий акт іматрикуляції в ЛНУ ім. Івана Франка відновлено у 2011 році з нагоди 350-річного ювілею Львівського університету.

Особливою гордістю Львівського університету є його студенти та випускники. До першокурсників звернувся, Міністр інфраструктури України, випускник Університету Володимир Омелян: «Шановні першокурсники, бажано вам безкінечної любові – любові до себе, любові до країни, любові до того, що ви робите. Тоді ви будете в гармонії. Не обмежуйтеся університетськими стінами – дивіться вперед, вчіться щодня. Зараз ми маємо дійсно унікальний шанс для країни. Тож упевнено крокуйте вперед і самовдосконалюйтесь, адже тепершні першокурсники невдовзі стануть міністрами, винахідниками і науковцями, які своєю працею спрямують розвиток країни у правильне русло. Не вірте нікому, коли вам говорять, що ви чогось не можете. Ви можете все!»

Від імені депутатів Львівщини привітав першокурсників голова Львівської обласної ради Олександр Ганущин: «Дорогі першокурсники, сьогодні починається етап вашого життя, на якому буде дуже багато нового – перша любов, перше розчарування, перша серйозна робота. Але завжди пам'ятайте одне: не кидайте розпочате на півдорозі й усе доводьте до кінця. Головна ваша місія – стати успішними громадянами своєї держави».

До вітальних слів долучився перший заступник голови Львівської обласної державної адміністрації Ростислав Замлинський, який побажав студентам мужності і терпіння, щирості та незламності духу на новому етапі дорослого життя.

«Шановні першокурсники, бажано вам бути чесними, адже найважчі докори – це

докори власного сумління. Бажано вам мати у серці Бога, бо Він – це Правда», – звернувся до студентів міський голова Львова Андрій Садовий.

Привітав першокурсників із початком нового навчального року ще один випускник Університету, Заслужений економіст України, президент корпорації «SoftServe» Тарас Кицмей: «Дорогі першокурсники, знаю, що ви затратили багато сил та енергії, щоб стати студентами Львівського університету, але ще більше зусиль вам знадобиться для того, аби здобути нові знання. Будьте активними на цьому шляху, самовдосконалюйтесь, розвивайте в собі лідерські та комунікативні навички. Бажано вам стати достойними громадянами нашої країни».

Заступник голови Львівської обласної організації профспілки працівників освіти і науки України Галина Долішня закликала студентську молодь пам'ятати про її основну місію – здобувати знання. «Невпинно і віддано працюйте, інакше вам ніколи не вдасться вибодути ті «перли знань», про які говорив Іван Франко. Цінуйте і плекайте свою студентську дружбу, щоб вона залишилась на все життя. Мрійте про неможливе і воно обов'язково збудеться», – наголосила Галина Долішня.

Від імені студентів-старшокурсників привітав молодших колег магістр юридичного факультету Олег Корнат. Він закликав першокурсників пам'ятати слова морального авторитета української нації, предстоятеля УГКЦ Любомира Гузара, який говорив, що нинішнє покоління є надією українського народу на гідне майбутнє. «Тому бажано вам бути активними співтворцями Української держави», – побажав Олег Корнат.

Після урочистостей з нагоди початку нового навчального року відбулись зустрічі деканів факультетів і директорів коледжів зі студентами-першокурсниками.

Уляна Севаст'янів
Фото Олега Вівчарика

Урочисте засідання Вченої ради

В актовій залі Львівського національного університету імені Івана Франка 1 вересня 2016 року відбулось урочисте засідання Вченої ради з нагоди початку нового 2016-2017 навчального року. Зі звітом про підсумки щорічної вступної кампанії виступив Ректор Університету, професор Володимир Мельник. Він окреслив головні завдання щодо вдосконалення навчальної, наукової і виховної роботи Університету в поточному навчальному році.

Володимир Петрович висловив вдячність членам приймальної комісії за сумлінну роботу і зазначив, що Університет уже традиційно входить до числа лідерів за кількістю поданих заяв від абітурієнтів. Зокрема, цього року до Львівського університету надійшло 59 286 заяв від вступників, з них – 5 779 на денну форму навчання і 948 на заочну. У доповіді Ректора також йшлося про розподіл заяв від абітурієнтів за пріоритетами, географію вступників, кількість вступних іспитів та надійність результатів тестування.

Окрім того, під час урочистого засідання Вченої ради Володимир Мельник представив головні завдання щодо вдосконалення навчальної, наукової та виховної роботи Університету, зосередивши увагу як на позитивних, так і проблемних питаннях, які виникатимуть у житті Університету в процесі реформування освітньої галузі України.

Розповідаючи про наукову діяльність Університету, Ректор зазначив, що ЛНУ ім. Івана Франка проводить дослідження з 24 фундаментальних і 13 прикладних тем, затверджених Міністерством освіти і науки України, 1 тема за державним замовленням, 6 тем зі збереження об'єктів, що становлять національне надбання України, 3 госпдоговірних тем і 12 міжнародних грантів.

З-поміж завдань, які стоять перед адміністрацією Університету, Володимир Петрович виокремив необхідність створення 20 нових робочих місць у науково-дослідній частині, введення наукових посад в об'єктах національного надбання та редакцій журналів.

Ректор наголосив, що Університет був базовим навчальним закладом для проведення II етапу олімпіади з математики, програмування та хімії, а також для проведення конкурсів зі соціолінгвістики та перекладу. У 2016 році переможцями Всеукраїнських студентських олімпіад стали 27 студентів Університету, 30 представників ЛНУ ім. Івана Франка є призерами Всеукраїнського конкурсу студентських наукових робіт з природничих, технічних і гуманітарних наук, а одними з переможців XI відкритої міжнародної студентської олімпіади з програмування KPI-OPEN-2016 стали відразу 2 команди Університету – «LNU Penguins» та «LNU Clouds».

Незважаючи на добрі результати, які демонструє Університет у науковій діяльності, Володимир Петрович акцентував увагу на необхідності збільшення кількості учасників від ЛНУ ім. Івана Франка у Всеукраїнському конкурсі студентських наукових робіт, а також на збільшенні кількості проведених міжнародних, всеукраїнських і регіональних студентських олімпіад і конкурсів студентських наукових робіт. Окрім того, Ректор закликав сприяти роботі Наукового товариства студентів, аспірантів, докторантів і молодих вчених Університету.

Щодо міжнародної співпраці, то Володимир Петрович відзначив успішне функціонування в Університеті літніх шкіл та запровадження англомовних курсів, що дозволяє активніше популяризувати Університет й наближає його до стандартів викладання у провідних університетах Європи.

У виступі Ректора йшлося і про перспективу інтенсивнішого впровадження інформаційних технологій у навчальний процес, активізацію видавничої діяльності, а також основні пріоритети господарської та фінансової роботи Університету.

Анастасія Коник. Фото Олега Вівчарика

Вшанування пам'яті Михайла Грушевського

Студенти та викладачі Львівського національного університету імені Івана Франка взяли участь в урочистостях з нагоди 150-річчя від дня народження Великого Українця, непересічного державотворця, яскравого політика і громадського діяча, всесвітньо відомого науковця Михайла Грушевського.

29 вересня 2016 року відбулось урочисте покладання квітів до пам'ятника Михайлові Грушевському та пам'ятне віче за участі духовенства, очільників міста й області, громадськості Львова.

«За Біблією в усі часи провидіння Боже народжувало в Україні будителів українського народу. Серед них почесне місце займає Михайло Сергійович Грушевський, перший Президент Української Народної Республіки, славний український історик і видатний політик, – зазначив у вступному слові Митрополит Львівський і Сокальський Дмитрій. – Він був першим, хто кинув виклик не тільки тій системі цінностей, яка сповідувалася в тодішній Російській імперії, а й усій концепції її історії».

Митрополит Дмитрій також зазначив, що сьогодні Михайло Грушевський особливо актуальний у своїх поглядах. «Він закликав нас будувати Україну, одночасно створюючи міцне підґрунтя для її утвердження на століття вперед. Тож виконуймо волю Великого Українця!» – закликав учасників віча Митрополит.

На неоціненному внеску Михайла Грушевського у розвиток України наголосив голова Львівської обласної державної адміністрації Олег Синютка. «Сьогодні ми вшановуємо пам'ять людини, яка заклала в нації основи розуміння того, хто ми, звідки наше коріння і ким ми будемо. Людини, яка увійшла в історію новітньої України не тільки як перший Президент відновленої у ХХ столітті Української держави. Довго українська нація чекала на людину, яка зуміє зібрати всі артефакти й історичні дослідження і подарувати

їй «Історію України-Руси», аби довести, що на цих землях українці – з діда-прадіда, від самого сотворення і до сьогодні», – переконливо зауважив Олег Синютка.

Голова Львівської обласної ради Олександр Ганущин відзначив виняткову роль Михайла Грушевського як теоретика і практика в українській історії: «Сьогодні ми вшановуємо пам'ять людини, яка зробила для історії України, мабуть, більше, ніж хтось інший. Людини, яка всупереч панівній тоді на теренах Російської імперії концепції, задекларувала чітку історичну лінію. Він зумів не тільки проаналізувати історію України, а й сам її творити».

Вчитися на помилках і добре засвоювати уроки історії України закликав присутніх міський голова Львова Андрій Садовий. «Нам потрібно краще зрозуміти історію нашої країни, особливо історію ХХ століття, яке було надзвичайно складним для нашої держави. Ми не можемо передбачити завтрашній день, утім, враховуючи помилки минулого, матимемо більше часу сьогодні, аби працювати для єдності України. Ми повинні робити висновки з нашої історії і рухатись тільки вперед – до перемоги!» – зазначив Андрій Садовий.

Завідувач кафедри новітньої історії України імені Михайла Грушевського, професор Львівського університету Олексій Сухий у доповіді про Михайла Грушевського наголосив, що діяльність Михайла Сергійовича стала новітнім явищем у національній історії Української держави. А особливий період в житті історика пов'язаний саме із Галичиною, Львовом і Львівським університетом.

«Перебуваючи у Львові, Михайло Грушевський входив до українських політичних середовищ, часто спілкувався з Іваном Франком, був членом Української національно-демократичної партії, працював на посаді професора кафедри української іс-

торії. Зокрема, 1894 року відбувся інавгураційний виступ Михайла Сергійовича у Львівському університеті. На лекцію молодого науковця зібралися студенти, професори, відомі особистості. Тема була пов'язана з історією стародавньої Русі. Тоді Михайло Грушевський проголосив «народ-націю», наголосивши на ідеї тяглості та неперервності української історії, – йшлося у виступі Олексія Сухого.

«Обстоювання українських національних перспектив, нашої мови, культури та історії – ось її положення, які реалізовував Михайло Грушевський у Львові, зокрема, у Науковому товаристві імені Шевченка та Львівському університеті. Крім того, робота Михайла Грушевського в цьому вишій супроводжувалася творенням власної історичної школи, в яку вливалися нові молоді люди», – сказав Олексій Сухий.

Резюмуючи, професор зазначив: «Розуміння Михайлом Грушевським українського історичного процесу стало основою для інтелектуального перетворення відомостей про давнє минуле в проекти українського майбутнього. Демократизм і національну солідарність він бачив як найвищі цінності, принципи побудови і розвитку нашої Української держави».

Ірина Онисько
Фото Олега Вівчарика

XIII Міжнародна конференція з кристалохімії інтерметалічних сполук

Підведено підсумки роботи XIII Міжнародної конференції з кристалохімії інтерметалічних сполук, що проходила впродовж 25-29 вересня 2016 року у Львівському національному університеті імені Івана Франка.

Науковий захід, який об'єднав провідних кристалохіміків з усього світу, які представляли наукові центри 19 країн: Австрії, Ізраїлю, Іспанії, Італії, Канади, Латвії, Німеччини, Норвегії, Польщі, Республіки Корея, Республіки Туніс, Росії, Словацької Республіки, США, Таджикистану, Франції, Чеської Республіки, Швейцарії та України, засвідчив високий науковий рівень досліджень учених при аналізі та вирішенні складних фундаментальних і прикладних проблем, інтеграцію неорганічної хімії, хімії твердого тіла, матеріалознавства, кристалохімії в питаннях, спрямованих на використання функціональних матеріалів.

Упродовж п'яти днів учасники конференції представляли й обговорювали нові результати синтезу, кристалічної структури та властивостей інтерметалічних і споріднених сполук.

День перший

Окрім урочистого відкриття, у перший день було представлено сім пленарних лекцій.

Відкрила пленарне засідання Сюзан Латтюрнер (Університет штату Флорида, США), яка цьогогоріч вперше взяла участь у роботі Міжнародної конференції з кристалохімії інтерметалічних сполук у Львові.

Як визнаний фахівець у галузі хімії твердого тіла, вона поділилася своїм досвідом у синтезі складних карбідів, продемонструвала важливість ретельного вибору параметрів синтезу сполук, які мають потенціал як з огляду на функціональні дослідження, так і практичне застосування.

Відомий львівським науковцям як завдяки тривалій співпраці в галузі гідрідів інтерметалічних сполук, так і з недавнього часу як член наукового комітету конференції Ладіслав Гавела (Карловий університет, Прага, Чеська Республіка) розповів колегам про те, як через застосування нетрадиційних методів синтезу,

проведення складних розрахунків йому вдалося зазирнути всередину з першого погляду простого, а насправді зовсім неординарного гідриду урану.

Уже не вперше відвідав Міжнародну конференцію з кристалохімії інтерметалічних сполук Артур Мар (Університет Альберти, Едмонтон, Канада). Його пов'язують зі Львовом також тривалі наукові контакти. Артур Мар спробував відповісти на, здавалося б, просте запитання – як шукати сполуки? Адже способів поєднати хімічні елементи є безліч, натомість тільки обмежена кількість комбінацій відкриває горизонти для перспективних досліджень та нових матеріалів.

Доповідь Клауса Ріхтера (Віденський університет, Австрія) стосувалася сплавів на основі золота, які привертають увагу як ювелірів, так і техніків та інженерів в галузі мікро- і наноелектроніки. Проте використанню таких сполук передують вивчення таких фундаментальних явищ, як фазові рівноваги у системах, де такі сполуки утворюються, особливостей їхнього синтезу та кристалічної структури.

Представляючи свою доповідь, Жан-Марк Жубер (Інститут хімії і матеріалів Національного центру наукових досліджень, П'є, Франція) торкнувся трудностей отримання сполук у на перший погляд простих системах, що містять топологічно споріднені сполуки. Лише використання комплексу сучасних методів детального вивчення способів утворення та продуктів взаємодії компонентів відкриває шлях до уникнення небажаних наслідків.

Неодноразовий учасник Міжнародної конференції з кристалохімії інтерметалічних сполук, член наукового комітету конференції Рашед Бен Хассен (Туніський Університет Ель Манар, Республіка Туніс) ознайомив присутніх із новими сполуками з широким спектром магнітних властивостей та перспективними магнетокалоричними властивостями, що дозволить випробовувати їх як магнітні рефрижератори.

Горя Барчія (Ужгородський національний університет, Україна) з Львівським університетом пов'язують і численні спільні наукові дослідження, і робота у редколегії журналу Chemistry of Metals and Alloys – періодичного видання, що

традиційно публікує матеріали конференції. Цього разу Ігор Барчій зацікавив увагу на фундаментальних основах пошуку сполук для розробки напівпровідникових матеріалів для сучасної електроніки.

Також учасники конференції заслухали дві усні доповіді: Франка Гаармана (Макс Планк Інститут хімічної фізики твердого тіла, Дрезден, Німеччина) та Оксани Мацелко (Львівський національний університет імені Івана Франка, Україна).

Після пленарних та усних доповідей учасники мали змогу відвідати концерт, на якому виступили Академічний інструментальний ансамбль «Високий замок», заслужена артистка України Лілія Коструба та Ірина Жовтолїс.

День другий

У Будинку вчених, де продовжила роботу конференція, було виголошено шість пленарних та дев'ять усних доповідей, а також представлено 48 стендових презентацій.

Пленарне засідання розпочав Ернст Бауер (Технічний університет м. Відня, Австрія), який у Львові не вперше, адже з науковцями Львівського університету виконував низку наукових проєктів. У своїй доповіді він показав, як проведення якісних наукових досліджень стає наріжним каменем на шляху розробки ефективних термоелектричних матеріалів – невід'ємної складової технологій альтернативної енергетики майбутнього.

Наталія Скрябіна (Лабораторія кристалографії та магнетизму Національного центру наукових досліджень, Гренобль, Франція) також торкнулася матеріалів, пов'язаних з альтернативними джерелами енергії – гідрідів перехідних металів. Шляхом варіювання співвідношення компонентів у сплавах, додаванням інших компонентів можна отримати матеріали з оптимальними водень-сорбційними властивостями.

Багаторічно підтримує тісні наукові контакти з Львівським університетом Даріуш Качоровскі (Інститут низькотемпературних і структурних досліджень Польської АН, Вроцлав, Польща). Це, зокрема, і проведення спільних наукових досліджень, виконання білатеральних грантів, членство в науковому комітеті конференції та редколегії журналу Chemistry of Metals and Alloys.

У своїй доповіді Даріуш Качоровскі висвітлив сучасний стан досліджень сполук, які у свій час поставили під сумнів існуючі теорії внаслідок аномального поєднання властивостей – магнетизму і надпровідності. Саме дослідження такого явища допомагає глибше зрозуміти постулати квантової фізики – відносно молоді, але дуже потужної галузі науки.

Як перший представник Ізраїлю серед запрошених доповідачів, Іцхак Галеви (Центр ядерних досліджень Негева, Беер-Шева, Ізраїль) історично розширив географію представництва на конференції. Його дослідження стосуються сполук на основі несптунію. Експериментальні роботи за участю трансуранових елементів вимагають особливих умов та обладнання, адже в звичайній лабораторії робота з такими елементами є неможливою.

Вацлав Петрічек (Інститут фізики Чеської АН, Прага, Чеська Республіка) відомий науковому співтовариству як автор комп'ютерної програми Јапа для визначення кристалічної

структури сполук. У своїй доповіді він ознайомив присутніх з додатковими можливостями програми Јапа для розрахунку магнітних структур сполук.

Слід зазначити, що напередодні конференції Вацлав Петрічек мав можливість ознайомити молодих вчених з усієї України з базовими функціями програми в рамках V Школи молодих науковців «Кристалічна структура: експеримент і розрахунок», також організованої кафедрою неорганічної хімії Львівського університету.

Підтримує традиції співпраці з науковцями Львівського університету і як член наукового комітету конференції, і як редактор низки серій довідників, і як власник компанії MPDS («Матеріал Фази Дані Система») – творець бази даних неорганічних матеріалів «Полінг файл», яка є основою наукових комерційних продуктів П'єр Віллар (Віцнау, Швейцарія). Доповідь П'єра Віллара продемонструвала нові можливості застосування бази «Полінг файл» у процесі пошуку неорганічних сполук.

З усіма доповідями цього дня виступили П. Хьон (Макс Планк Інститут хімічної фізики твердого тіла, Дрезден, Німеччина), В. Світлик (Європейський центр синхротронного випромінювання, Гренобль, Франція), І. Завалій (Фізико-механічний інститут ім. Г. В. Карпенка НАН України, Львів, Україна), М. Шатрук (Університет штату Флорида, США), Р. Кремер (Макс Планк Інститут дослідження твердого тіла, Штутгарт, Німеччина), У. Бурхардт (Макс Планк Інститут хімічної фізики твердого тіла, Дрезден, Німеччина), Г. Фірстов (Інститут металофізики ім. Г. В. Курдюмова НАН України, Київ, Україна), Р. Чайківська (Національний університет «Львівська політехніка», Україна) та В. Івашенко (Інститут проблем матеріалознавства ім. І. М. Францевича, Київ, Україна).

Володимир Світлик та Ігор Завалій – випускники хімічного факультету Львівського національного університету імені Івана Франка, які зараз успішно ведуть свої наукові напрями, пов'язані з складною кристалохімією.

День третій

Під час третього дня конференції було представлено шість пленарних лекцій, чотири усні доповіді та 47 стендових презентацій.

Пленарне засідання відкрив Віталій Печарський (Університет штату Айова, Еймс, США), який належить до когорти випускників Львівської кристалохімічної школи, які сьогодні активно проводять наукові дослідження за океаном. У своїй доповіді Віталій Печарський торкнувся водень-сорбційних матеріалів. З метою отримання матеріалів, які можуть бути впроваджені у виробництво, слід досягнути високого масового та об'ємного вмісту гідрогену. Один з шляхів досягнення цієї мети – використання легких металів, що передбачає розробку нетрадиційних методів синтезу.

Хольгер Кольманн (Лейпцигський університет, Німеччина) продовжив тему метал-гідридних систем. На конкретних прикладах він пояснив, як гідроген можна використовувати як елегантний засіб перекроєння кристалічних структур.

Богдан Іздіковський (Інститут молекулярної фізики Польської АН, Познань, Польща) у своїй доповіді охопив взаємозв'язок між хімічним складом і фізичними властивостями. За допомогою модифікацій складу відомих сполук

вдалося досягнути значного магнетокалоричного ефекту.

Особливостям синтезу та фізичним властивостям тернарних алмінідів урану присвятив доповідь Мат'є Пастурель (Університет м. Ренн, Франція). Фізичні властивості такого класу сполук є дуже чутливими до найменших структурних модифікацій, що й було продемонстровано низкою прикладів.

Даніель Фрушар (Лабораторія кристалографії та магнетизму Національного центру наукових досліджень, Гренобль, Франція) – традиційний учасник Міжнародної конференції з кристалохімії інтерметалічних сполук, член наукового комітету конференції, якого пов'язує зі Львовом низка спільних проєктів. Його доповідь стосувалася сполук мангану, які проявляють особливо сильні магнетокалоричні властивості.

Ще один представник Львівської кристалохімічної школи, який провадить свої наукові дослідження за океаном – Петро Завалій (Університет штату Меріленд, Коледж-Парк, США). Петро Завалій зробив цікавий екскурс в історію, піднявши питання складу, хімічних властивостей і структури залізогалевого чорнила, званого лотуду з давніх-давен. Проте лише сучасні методи дослідження посприяли визначенню його особливостей, що дозволили найважливішим документам та рисункам у людській історії зберегтися дотепер.

Усні доповіді в заключний день засідань виголосили І. Раделіцький (Інститут фізики Польської АН, Варшава, Польща), С. Машкова (Карловий університет, Прага, Чеська Республіка), О. Павлосюк (Інститут низьких температур і структурних досліджень Польської АН, Вроцлав, Польща) та В. Ромака (випускник аспірантури кафедри неорганічної хімії Львівського університету а тепер – науковець Національного університету «Львівська політехніка»).

Варто зауважити, що доповідь Силвії Машкової виконана у співтворчості з науковцями Львівського університету, а Орест Павлосюк є випускником Львівського національного університету імені Івана Франка і завершує виконання дисертаційної роботи в Інституті низьких температур і структурних досліджень Польської АН.

Після доповідей відбулося загальне обговорення представлених наукових результатів та урочисте закриття конференції.

Останній день учасники конференції провели в мальовничому смт. Олесько (Буський район, Львівська область), де побували на екскурсії в одному із найдавніших в Україні замків, що належить до пам'яток архітектури та історії XIII-XVIII століть – Олеському замку.

Додамо, що за матеріалами доповідей, представлених на конференції, будуть опубліковані статті в журналі «Chemistry of Metals and Alloys». Наступна, XIV Міжнародна конференція з кристалохімії інтерметалічних сполук, відбудеться 2019 року.

Нагадаємо, що організаторами конференції є Міністерство освіти і науки України, Львівський національний університет імені Івана Франка, Національна академія наук України, Західний науковий центр НАН України та МОН України та Комітет кристалографів України.

Спонсорами конференції цьогогоріч виступили Міжнародний центр дифракційних даних (ICDD, США) та НКК «Структура – властивості» (Львів, Україна).

Настасія Климентій, Христина Міліячук

Міжнародна конференція з диференціальних рівнянь

Близько 100 науковців з України, Бразилії, Туреччини, Австрії, Азербайджану, Польщі, Казахстану, Білорусі, Німеччини, Алжиру, Чилі та Ірану взяли участь у Міжнародній науковій конференції з диференціальних рівнянь, що тривала упродовж 20-24 вересня 2016 року у Львівському національному університеті імені Івана Франка й була присвячена 110-й річниці від дня народження видатного українського науковця, математика, академіка АН Української РСР Ярослава Лопатинського.

Під час відкриття конференції, яке відбулося 20 вересня 2016 року в Актовій залі Університету, професор, завідувач кафедри диференціальних рівнянь механіко-математичного факультету, заслужений професор Львівського університету Микола Іванчов привітав учасників заходу й розповів присутнім про непересічну особистість – Ярослава Лопатинського.

За словами Миколи Івановича, ім'я Ярослава Лопатинського пов'язане із вивченням загальних еліптичних систем рівнянь у частинях похідних, а також із розробкою для цих систем методів теорії потенціалів.

Микола Іванчов також відзначив широке коло наукових інтересів Ярослава Лопатинського. «Ярослав

Борисович став засновником теорії загальних граничних задач для лінійних еліптичних систем, умова для яких відома нині в літературі як «умова Лопатинського». Йому належать вагомі результати наукових досліджень із розв'язання мішаних задач для загальних систем диференціальних рівнянь гіперболічного типу, застосування методів Морса до варіаційних еліптичних задач, а також із низки інших напрямків», – розповів учасникам конференції Микола Іванчов й у продовження розмови розпочав виступ на тему «Зворотні задачі для параболічних рівнянь у 2D областях». Упродовж чотирьох днів учасники конференції обговорюватимуть актуальні питання, пов'язані з диференціальними рівняннями. Зокрема, у сфері наукових зацікавлень учасників – функціонал Гріна для системи звичайних лінійних диференціальних рівнянь із загальною нелокальною умовою; біфуркація циклів дифузії; майже періодичні рішення еволюційних рівнянь із залежними від стану імпульсами тощо.

Ірина Онисько.
Фото Олега Вівчарика

Науковий пікнік НАНО-2016

У рамках Четвертої міжнародної науково-практичної конференції «Нанотехнології та наноматеріали (NANO-2016)», співорганізатором якої є ЛНУ ім. Івана Франка 24 серпня 2016 року відбувся науково-популярний захід – «Науковий пікнік НАНО-2016».

Під час заходу в імпровізованих лабораторіях, розташованих у спеціально облаштованих презентаційних місцях, скляні колби парували легко летючими димами-парами, 3D-принтери друкували об'ємні фігури, роботи ви-

конували оригінальні завдання, і кожен охочий міг пересвідчитись, що наука – це не лише складні формули та схеми, а й цікавий світ, у якому природа за своїми законами створює дива.

Основна мета заходу – популяризація науки та стимулювання у школярів інтересу до наукових спостережень, дослідів та відкриттів. У «Науковому пікніку» взяли участь провідні наукові, навчальні та професійні установи, зокрема ЛНУ ім. Івана Франка, Інститут фізики Національної Академії Наук України, компанія

«Fabbers», комп'ютерна академія «ША», мережа дитячих центрів на базі технічної студії «Винахідник», компанія «Cyberionics», Львівська обласна Мала академія наук, представники освітньо-технологічного майданчику «KidIT» та інші.

Від імені академічної спільноти ЛНУ ім. Івана Франка привітав гостей свята з 25-ю річницею Незалежності нашої держави проєктор з наукової роботи Роман Гладішевський. Він наголосив, що за чверть століття Україна пройшла складний шлях становлення, а відтак у новітній історії є багато знакових подій, якими ми пишаємось. Великі здобутки має й українська наука, зокрема у сфері фундаментальних і прикладних досліджень, наукових розробок і технологій.

Роман Євгенович переконаний, що наше майбутнє залежить від наукового поступу, адже важко собі уявити реорганізацію виробництва, відродження культури, зміцнення статусу країни на міжнародній арені без наукових досягнень. «Щоб бути сильною країною, ми маємо забезпечити високий розвиток науки і техніки», – підкреслив професор.

Звертаючись до школярів і молоді, Роман Євгенович закликав, що «проводити наукові дослідження надзвичайно цікаво і захоплююче. Адже мета дослідника – спостерігати, за тим

як природа вирішує різноманітні проблеми, а згодом цей досвід у комбінації з людською творчістю приводить до нових наукових результатів».

«Науковий пікнік НАНО-2016» продовжили презентацією учасників заходу та демонстрацією науково-популярних фільмів про українських науковців-винахідників. Так, увазі присутніх представили фільм про Данила Заболотного, українського мікробіолога та епідеміолога; Івана Пулюя, відкривача рентгенівських променів; Сергія Виноградського, мікробіолога, еколога та ґрунтознавця.

Відвідувачі мали можливість прослухати науково-популярні лекції, під час яких науковці демонстрували та пояснювали різноманітні закони фізики, хімії та біології. Гості свята довідалися про незвичайні властивості речовин, які щодня використовують у побуті, спостерігали та власноруч під керівництвом науковців проводили цікаві хімічні та фізичні досліди-експерименти. Окрім того, науковці Університету провели цікаві вікторини, за результатами яких переможці отримали призи.

Урочистості заходу додали музику-пісенні композиції у виконанні Народного ансамблю пісні і танцю «Черемош».

Анастасія Коник
Фото Олега Вівчарика

Освіта – це довіра, добročесність і професіоналізм

Вересень починається святом знань, просвіти і науки, коли уся країна вітає працівників освіти, школярів і студентів із початком нового навчального року. У цей час надзвичайно актуальними стають питання про роль освіти як фундаментальної основи державного устрою, політичної, соціально-економічної, наукової і культурної організації суспільства, наповнення освіти новими ідеями, вдосконалення її змісту, впровадження інноваційних підходів, більш ефективних форм і методів навчання та виховання.

Питанням вдосконалення і реформування вітчизняної вищої освіти була присвячена і Перша літня школа Української асоціації дослідників освіти (УАДО) «Освітні дослідження: комунікація, написання грантів, методологія і публікації», яка відбулася наприкінці серпня на факультеті педагогічної освіти Львівського національного університету імені Івана Франка. Організаторами Школи були представники УАДО та Львівського університету, зокрема декан факультету педагогічної освіти Дмитро Герцюк, в.о. завідувача кафедри загальної та соціальної педагогіки Тетяна Равчина та доцент кафедри загальної та соціальної педагогіки Наталія Горук. Активну участь у роботі також взяли викладачі факультету педагогічної освіти

Вікторія Лобода, Юлія Заячук, Юлія Деркач, Олексій Караманов, Наталія Яремчук та інші. За фінансової підтримки Посольства США в Україні Літня школа стала частиною річного проекту Української асоціації дослідників освіти «Підтримка реформування вищої освіти в Україні», спрямованого на підвищення рівня професіоналізму в навчальній і науковій діяльності університетів, залучення викладачів до обміну академічним досвідом, популяризації емпіричних досліджень у галузі освіти тощо.

38 учасників із різних регіонів України, 8 з яких представляли переміщені університети, взяли участь у Школі. Прозора процедура відбору дала змогу запросити до участі найбільш конкурентоспроможних і мотивованих дослідників у галузі освіти, яким було запропоновано тринадцять тренінгів відомих тренерів з України та з-за кордону, зокрема Утрехтського університету (Нідерланди), Норвезького університету наук та технологій (Норвегія), Кембриджського та Единбурзького університетів (Велика Британія), вітчизняних університетів Львова, Дрогобича, Умані, Харкова, Херсону, Луцька, Ніжина.

У роботі школи гармонійно поєднувалася теорія і практика організації навчання, спрямованого на формування дослідницької культури науковців та викладачів (Тео Вубельз та Маріт Хонерод Ховейд), уміння організовувати науково-педагогічні дослідження та дослідження освітніх практик (Олена Фім'яр, Юлія Сорока, Тетяна Гора), вміння застосувати інноваційні методи дослідницької діяльності у галузі вищої освіти (Марія Вітрух, Наталія Горук), ефективно презентувати себе як науковця (Олена Ковальчук) та створювати якісні презентації та постери на міжнародних конференціях (Ірина Кушнір), організовувати роботу над науковими текстами (Оксана Заболотна), готувати публікації до рецензованих наукових видань (Оксана Кісь), а також формувалися навички командної співпраці у вирішенні актуальних педагогічних проблем (представники Vertical Move Labs Ірина Конченко і Наталія Астахова) та ін.

Урочисте відкриття Школи відбулося в Дзеркальній залі Львівського національного університету імені Івана Франка. Вітальний лист учасникам школи від заступника Міністра освіти і науки України Інни Совсун зачитала

модератор заходу, віце-президент асоціації, професор Оксана Заболотна, у якому відзначено, що «Школа піднімає дві критично важливі тематики – по-перше, актуальність досліджень освітньої галузі, які залишаються на маргінесах дослідницького порядку денного, по-друге, необхідність долучення до загальнонаукового дискурсу в цій царині».

Вітання від Європейської асоціації дослідників освіти висловили президент Асоціації Тео Вубельз та генеральний секретар Маріт Хонерод Ховейд, а від Української асоціації дослідників освіти – президент професор Світлана Шудло.

Від імені адміністрації університету Літню школу відкрив проректор з наукової роботи Львівського національного університету імені Івана Франка, член-кореспондент НАН України, доктор хімічних наук, професор Роман Євгенович Гладішевський, який після виступу поділився з учасниками Школи та читачами своїми думками щодо сьогодення і майбуття української освіти.

Проф. Оксана Заболотна, віце-президент УАДО: Як представник природничих наук Ви усвідомлюєте необхідність того, що теоретичні напрацювання повинні мати прикладну цінність. Що, на Вашу думку, слід зробити для того, щоб освітні дослідження, справді набули практичного значення?

Проф. Роман Гладішевський: Я вважаю, що всі науки є надзвичайно важливими. З одного боку, природничі науки роблять прогрес в суспільстві. Ми надаємо їм багато уваги, говоримо про інноваційні напрями застосування результатів відкриттів у цих науках. З іншого боку – дослідження і результати інновацій в гуманітарних науках, без сумніву, такі ж важливі. На мою думку, саме гуманітарні науки дають нам змогу заглянути в майбутнє, змодельовати, яким буде суспільство завтрашнього дня, і допомагають певною мірою скорегувати і напрями досліджень у природничій сфері. Особлива роль, безумовно, тут належить дослідженням у галузі освіти. В Університеті ми готуємо інтелектуальну еліту, а це не означає лише одержання наукових результатів і відкриттів. Нашим важливим завданням є виховання особистості, професіонала і патріота своєї країни. І саме дослідження в галузі освіти відіграють винятково важливу роль.

Проф. Оксана Заболотна: Від імені Української асоціації дослідників освіти щиро дякуємо за те, що Львівський національний університет імені Івана Франка погодився стати місцем проведення Першої літньої школи для дослідників освіти. Це певною мірою збіглося зі становленням в Університеті факультету педагогічної освіти. Які перспективи Ви пов'язуєте з сучасною підготовкою вчителя?

Проф. Роман Гладішевський: Ми дуже раді, що цей у часі тривалий процес завершився

успішно і в Університеті функціонує факультет педагогічної освіти. Організовуючи педагогічну освіту вчителів школи і викладачів вищих навчальних закладів, ми прагнемо того, щоб збільшити повагу до цієї професії. Нам слід змінити стереотипи «непрестижності» педагогічного фаху так, щоб українське суспільство усвідомило, якою вдячною є ця професія. Думаю, кроки нашого Університету, пов'язані зі створенням факультету педагогічної освіти, працюють на імідж учителя і викладача.

Проф. Оксана Заболотна: Дякуємо і зичимо успіхів у зміні стереотипів!

Проф. Роман Гладішевський: Мені здається, що це стосується і ставлення до викладача Університету. Можливо, ця проблема децю охоплює і фінансовий бік, але вірю, що все – в наших руках. Ми разом з Асоціацією дослідників освіти будемо працювати в цьому напрямі.

Проф. Оксана Заболотна: Дякую! Назвіть, будь ласка, три речі, які справді можуть змінити вищу освіту, перетворивши її на осередок інтелекту і інноваційних досліджень.

Проф. Роман Гладішевський: Перше, без сумніву, – це довіра до вчителя в школі і до викладача у вищому навчальному закладі. Вчителю, як і викладачеві, слід довіряти. Чомусь коли йдеться про освіту, часто згадують корупцію. Мені ж здається, що за замовчуванням повинно бути навпаки. Саме школа і університет мають бути осередками доброчесності й академічної культури; з цих закладів усе повинно починатися. Доброчесність іде разом із довірою.

Наступна важлива річ – це професіоналізм. Так, ми повинні реформувати освіту, тут сумніву немає, але ми не повинні також копіювати західні стереотипи і західні шляхи. У нас є свої надзвичайно добрі традиції і в освіті, й у вихованні. Варто знайти компроміс і, на мою думку, зараз у вищій школі працюють дуже добрі фахівці. Саме ось такі літні школи, як та, що сьогодні розпочалася у нашому університеті, покажуть шляхи подальшого розвитку. Вони можуть показати, як ми повинні реформувати освіту – не сліпо копіювати те, що роблять на Заході. Ми повинні врахувати наші традиції, наш досвід. І якщо подивитися на історію, то наші фахівці себе дуже добре представляють і в Україні, і за кордоном. Наша освіта сьогодні є на належному рівні. Але ми повинні дивитися ще й у завтрашній день. Ми повинні її розвивати так, щоб фахівці, яких ми готуємо, були конкурентоздатними як в Україні, так і за кордоном.

Проф. Оксана Заболотна: Дякую за оптимістичне бачення майбутнього української освіти!

Інтерв'ю підготували:
Оксана Заболотна,
Наталія Горук

Проблеми модерної бібліотеки в мінливому світі

Питання академічної доброчесності, адвокації, сучасних ІТ-систем, наукового супроводу й ефективних професійних комунікацій і викликів модерності стали предметом обговорення VII Львівського бібліотечного форуму, що проходить у межах 23-го Міжнародного книжкового «Форуму видавців у Львові» упродовж 14-17 ве-

ресня 2016 р. на базі Наукової бібліотеки Львівського національного університету імені Івана Франка.

Під час пленарного засідання бібліотечного форуму на тему «Філософія модерної бібліотеки» президент Української бібліотечної асоціації, директор Інституту публічного управління і кадрової політики Національної академії керів-

них кадрів культури і мистецтв Ірина Шевченко у своєму виступі «Виклики модерності для українських бібліотек» наголосила на важливих проблемах сьогодення. Вона також привітала всіх учасників бібліофоруму, заанонсувавши насичену професійну програму, зокрема: проведення Міжнародної науково-практичної конференції з актуальних

проблем розвитку бібліотечної справи, професійних дискусій, тренінгів і майстер-класів, вуличних адвокаційних акцій, професійних екскурсій, а також «змістовного» дозвілля.

За словами директора Наукової бібліотеки Львівського національного університету ім. Івана Франка Василя Кметя, «за сім років свого існування бібліотечний форум перетворився на стратегічний майданчик, де реалізуються нові ідеї. Йдеться, зокрема, і про питання надання Львову статусу «Міста літератури» в рамках мережі «Креативних міст» ЮНЕСКО, яке розпочинали обговорювати саме тут». «Статус «Міста літератури» для Львова означає інтеграцію у світовий книжковий контекст, розвиток літературного туризму, популяризацію українських культурних надбутків у світі», – переконаний Василь Федорович.

Професійна програма бібліофоруму охопила різні аспекти інформаційно-бібліотечної роботи та спонукала його учасників до зацікавленого обговорення актуальних питань.

Так, про поняття «модерність», її вплив на сучасний світ загалом і бібліотечний простір зокрема, йшлося у виступі професора Київського університету імені Бориса Грінченка, доктора філософських наук Юрія Афанасьєва, який відзначив, що за поняттям «модерність» має стояти відповідь, адекватна викликам часу.

Професор Національного педагогічного університету імені М.П. Драгоманова, доктор культурології Євгенія Більченко охарактеризувала поняття «модерну», «постмодерну» та «неомо-

дерну» стосовно бібліотечної діяльності, а також означила бібліотеку як місце збереження національної ідентичності.

Український письменник, видавець, публіцист, громадський діяч Дмитро Капранов у своєму виступі розглянув проблеми, що постали перед сучасними бібліотеками, читачами й видавцями.

Питання використання електронних бібліотечних колекцій як інтелектуального ресурсу було розкрито у виступах гостей Форуму із Польщі та Білорусі – заступника директора Національної бібліотеки Польщі Катаржини Сляської та першого заступника директора Національної бібліотеки Білорусі, президента Білоруської бібліотечної асоціації Олени Долгополової.

Отож, уже сьомий рік поспіль бібліотекарі України та зарубіжжя традиційно збираються в місті Лева, аби взяти активну участь в обговоренні діяльності книгозбірень у новому вимірі, обмінюються досвідом, генерують нові ідеї та започатковують нові проекти.

Додамо, що організаторами VII Львівського бібліотечного форуму є Українська бібліотечна асоціація, ГО «Форум видавців», Наукова бібліотека Львівського національного університету ім. Івана Франка, Львівська обласна бібліотека для дітей. Захід проходить за фінансової підтримки Міністерства культури України та сприяння Посольства США в Україні.

Олена Фігель,
науково-методичний відділ
НБ ЛНУ ім. Івана Франка

Діалог Герта Антсу зі студентами

Надзвичайний і Повноважний Посол Естонської Республіки в Україні Герт Антсу 4 жовтня 2016 року зустрівся зі студентами та викладачами факультету міжнарод-

них відносин. Зустріч відбулася в рамках першого офіційного візиту амбасадора до Львова на початку його дипломатичної служби в Україні.

Герт Антсу коротко розповів студентам про себе, про навчання в Університеті Тарту (Таллін, Естонія) за спеціальністю політологія, роботу в секретаріаті бюро європейської інтеграції, а згодом на посаді директора у справах ЄС у Державній канцелярії, а також про свою дипломатичну службу в Бельгії, Швейцарії та Люксембурзі.

«Важливо відзначити, що дипломатичний досвід у Брюсселі – це, як операційна для хірурга, – саме там можна здобути реальні навички роботи та вдосконалити свої вміння, підвищити професійний рівень», – зауважив Герт Антсу.

Під час зустрічі Надзвичайний і Повноважний Посол зацентрував увагу присутніх на історії становлення та розвитку Естонської Республіки після її виходу з Радянського союзу у 1991 році, а також на місці Естонії в сучасному геополітичному просторі.

«Першим завданням, яке постало тоді перед естонським суспільством – знову здобути свою незалежність, а

згодом – посісти гідне місце в колі європейських країн і головне – позбутися радянщини», – підкреслив Посол.

«Радянський Союз «вбивав» будь-які ініціативи людей і їхні прагнення до змін. Як результат – на початку незалежності Естонської Республіки усі, хто прагнув її втримати, насправді не мали готовності розпочинати зміни насамперед із себе. Очевидно, що первинні процеси, які почали відбуватися в країні, стали незвичними і досить болючими для них. Але згодом Естонія почала активно розвиватися: розпочалося стрімке зростання економіки, здійснювалась успішна імплементація реформ, налагодження всіх суспільних процесів тощо. Варто відзначити, що поняття корупції в Естонії як на початку 90-х, так і сьогодні, є радше винятком, аніж правилом», – зазначив амбасадор.

Розмірковуючи над роллю і місцем Естонської Республіки в сучасному світі й, зокрема, у Європі, дипломат відзначив, що Естонія сьогодні – успішна європейська країна, діяльність якої спрямована на власний розвиток і національну безпеку, а відтак і на розвиток Європейського Союзу.

«Естонія – перша країна, в якій успішно функціонує інтернет-банкінг та е-врядування. Через Інтернет можна здійснити будь-які операції: від сплати комунальних платежів до електронного голосування на виборах та одруження он-лайн. Крім того, Естонія є успішним виробником продовольчих товарів. Сьогодні ми перебуваємо саме на тому рівні, на якому і маємо бути з огляду на 25-літню історію незалежності країни. Утім, нам потрібно прагнути до подальшого вдосконалення», – переконаний Надзвичайний і Повноважний Посол Естонської Республіки в Україні.

За словами естонського дипломата, будувати і розвивати країну, розділяючи свою незалежність з іншими, – дуже важко. «Україні сьогодні варто сфокусуватися на реформуванні судової, політичної, енергетичної та інших сфер й активно боротися з корупцією. Перекоаний, що у вас є багато талановитих технологів, які здатні побудувати сильну і процвітаючу країну. Боротьба триває для усіх нас!» – вважає Герт Антсу.

Ірина Онисько. Фото Олега Вівчарика

Центральна Європа впродовж історії: від багатонаціональних монархій до Вишеградської співпраці

У рамках програми «Вишеградські гранти для університетів країн «Східного партнерства» за фінансової підтримки Міжнародного Вишеградського Фонду в Університеті розпочалося навчання за магістерською програмою з історії спеціалізації «Центральна Європа впродовж історії: від багатонаціональних монархій до Вишеградської співпраці».

Близько 20 студентів-істориків, які обрали цю магістерську програму, матимуть можливість безпосередньо в Університеті слухати лекції найкращих учених із Польщі, Словаччини, Угорщини та Чеської Республіки, відвідувати їхні семінари та готувати під їхнім керівництвом свої наукові роботи.

Під час урочистої презентації нової магістерської програми, що відбулась 6 вересня 2016 року, зі вступним словом звернулася до учасників заходу проректор з науково-педагогічної роботи та міжнародної співпраці Марія Зубрицька. Проректор відзначила академічний підхід, відповідальність і scrupulousність розробників нової навчальної програми, які доклали чимало зусиль для того, аби вона переросла в перспективний проект як для студентів, так і для викладачів.

Марія Олексівна висловила сподівання, що зайдана магістерська програма відкриє нові інтелектуальні можливості молодим людям, які прагнуть глибоко вивчати історію, а також дозволить студентам претендувати й на індивідуальні стипендії Міжнародного Вишеградського Фонду.

Розповідаючи про перспективи магістерської програми спеціалізації «Центральна Європа в історії: від багатонаціональних монархій до Вишеградської співпраці», декан історичного факультету, професор Роман Шуст зазначив, що це одна з п'яти дослідницьки орієнтованих програм спеціалізації, які пропонує Львівський національний університет імені Івана Франка.

«Ця програма надає студентам можливість не лише поглибити свої знання в галузі нової історії країн «Вишеградської четвірки», а й закріпити вміння, сформовані програмами фундаментальної і практичної підготовки, через проведення самостійного дослідження, а відтак і магістерської роботи», – пояснив Роман Мар'янович.

Координатор програми, доцент кафедри історії Центральної та Східної Європи Роман Сирота зосередив увагу присутніх на передумовах створення програми, на її концепції та структурі, а також представив викладацький склад і запрошених іноземних лекторів, які читатимуть студентам спеціально розроблені навчальні курси в рамках спеціалізації «Центральна Європа впродовж історії: від багатонаціональних монархій до Вишеградської співпраці».

«Упродовж понад 350-ти років свого існування Львівський університет зберігав культурні й наукові традиції, відігравав важливу роль у

культурному житті не лише українців, а й інших народів», – зазначив у коментарі координатор програми, доцент кафедри історії Центральної та Східної Європи Роман Сирота. – Сьогодні центральні- і східноєвропейські студії об'єднують колектив із понад 20 провідних учених нашого Університету, які представляють кілька кафедр історичного факультету, серед яких зокрема кафедра історії Центральної та Східної Європи, що є такого роду єдиною в Україні».

За словами координатора програми, до участі в гостьовому лекторії зголосилися іноземні науковці: доктор Адам Свйонтек (Ягеллонський університет, Республіка Польща), доктор Балінт Варга (Угорська академія наук, Угорщина), професор Лукаш Томаш Срока (Педагогічний університет в Кракові, Республіка Польща), доктор Марек Пржигода (Карловий університет, Чеська Республіка), доктор Радек Ліповскі (Остравський університет, Чеська Республіка), професор Ян Яцек Бруський (Ягеллонський університет, Республіка Польща), доцент Любіца Гарбульова (Пряшівський університет, Словаччина), доктор Вікторія Куделя-Свйонтек (Національний науковий центр, Республіка Польща), доктор Барбара Банк (Комітет національної пам'яті, Угорщина) доктор Мірослав Міхела (Карловий університет, Чеська Республіка).

Додамо, що зайдана магістерська програма складається з двох груп модулів – навчальних і дослідного. Навчальні модулі охоплюють перші два семестри й присвячені вивченню ключових проблем модерної Центральної Європи з особливим акцентом на пам'яті вчених студіях. Курси навчальних модулів є обов'язковими дисциплінами магістерської програми і завершуються письмовими іспитами.

Дослідний модуль триває чотири семестри. Упродовж цього часу студенти матимуть можливість здійснювати власні дослідні проекти в галузі модерної центральноєвропейської історії, розробляти відповідну методологію та формувати теоретичні засади. Дослідний модуль також включає магістерський семінар у перших трьох семестрах та індивідуальні консультації в останньому з метою максимального сприяння студентам у підготовці їхніх наукових робіт. Магістерський семінар міститиме принаймні один воркшоп у кожному семестрі, під час якого студенти мають представити свої напрацювання.

Нагадаємо, що 26 січня 2016 року Міжнародний Вишеградський Фонд ухвалив рішення про підтримку відкриття в рамках магістерської програми з історії у Львівському національному університеті імені Івана Франка спеціалізації «Центральна Європа впродовж історії: від багатонаціональних монархій до Вишеградської співпраці».

Тетяна Шемберко
Фото Олега Вівчарика

Мартін Путна про історію України очима Європи

«Те, що чех буде розповідати українцям про історію їхньої держави, може нагадувати носіння дров у ліс. Утім, я хочу запропонувати новий компаративістський погляд на це питання», – розпочав відкриту лекцію для студентів та викладачів Львівського національного університету імені Івана Франка на тему «Історія України очима Європи» відомий чеський історик, літературний критик, культуролог і літературознавець, професор Карлового університету в Празі Мартін Путна.

На зустрічі з чеським науковцем, яка відбулася 27 вересня 2016 року в Дзеркальній залі Університету, також були присутні декан філософського факультету Людмила Рижак, професор Наталія Жигайло та аспірант філософського факультету й перекладач із чеської Радомир Мокрик.

Під час лекції Мартін Путна розповів про передумови здійснення своїх наукових досліджень історії країн Східної Європи. «Не секрет, що Україна викликала неабияке зацікавлення у Європі внаслідок подій на Майдані Незалежності у Києві 2013-2014 років. Водночас у Чехії Росія намагалася і намагається говорити: України не існує. Це – Мало-росія. Тож я вирішив, що потрібно боротися проти цих речей і розпочав самостійно досліджувати Україну як можливий ключовий край у дослідженні й розумінні сучасної політичної дійсності».

Мартін Путна окреслив сприйняття України та її історії у Європі. На переконання професора, українська історія для європейців є фрагментарною і починається лише із XVII століття. До того ж, існує плутанина з поняттями «Русь» і «Росія». «Це зумовлено тим, що ми живемо в час глобалізації і водночас пробудження патріотизму, а відтак, тяжко сприймаємо історію певного народу як щось окреме і самостійне», – зазначив професор.

Під час лекції Мартін Путна зауважив, що з точки зору Європи історія України не є чимось зрозумілим, як історія інших європейських країн. За словами чеського дослідника, у Європі досі вважають, що Київська Русь – це початок історії Росії. «І сьогодні інформація про те, що Київська Русь – це початок української історії, дивує низку сучасних політиків і журналістів», – відзначив науковець.

Також Мартін Путна висловив теорію про те, що термін «Русь» варто вживати в множині, у контексті різних державних утворень у Східній Європі. Коротко охарактеризувавши їх, дослідник зазначив, що свого часу існували Західна і Східна Русь, тобто Литовська і Московська.

«В обох випадках ці дві «Русі» перебували в підпорядкуванні, однак розвивалися. Литовська Русь стала передумовою створення Речі Посполитої, розвивалася відповідно до західної концепції, тоді як Московська Русь була незрозумілою для решти країн, адже на її території почало формуватися уявлення інакшості, унікальності й обраності, переконання того, що західний світ – поганий, еретичний і зіпсований», – підкреслив Мартін Путна.

Під час лекції професор наголосив на важливості XIX століття у формуванні європейських держав, охарактеризувавши, зокрема, національне відродження України. «У цьому контексті варто зазначити, що українське відродження є, з одного боку, позитивним явищем, адже стало частиною загальнослов'янського відродження, а з іншого боку, воно відбулося в контексті панславізму», – розповів Мартін Путна.

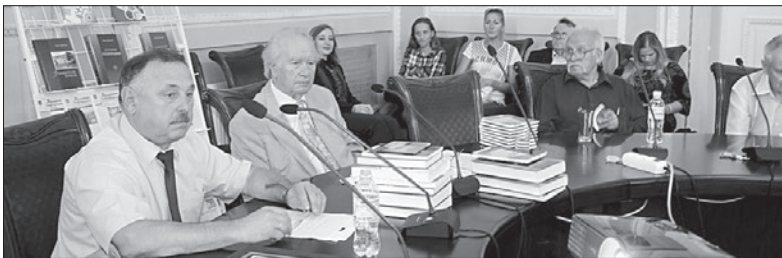
Чеський науковець висловив думку, що для кожної країни важливо мати свого поета, який би спілкувався із зовнішнім світом, створюючи цілісну картину для сприйняття тієї чи іншої держави саме через призму літератури. За словами Мартіна Путни, в Україні свого часу таким поетом став не Тарас Шевченко. «Про Україну у своєрідній манері говорив російський письменник українського походження Микола Гоголь. Саме він дав зрозуміти світові, що українці – віруючі люди, і релігія супроводжує їх усе життя», – вважає Мартін Путна.

Професор Карлового університету зауважив, що впродовж усієї історії існування Української держави її часто сприймали як епізодичне явище. «Про неї починали говорити лише тоді, коли в українців виникало бажання до створення власної держави, чи згадки про Україну на міжнародній арені зумовлювали інші круті повороти історії. Сьогодні цю тезу підтверджують три події: Чорнобильська катастрофа, Помаранчева Революція і Революція Гідності. Утім, жодна із них, викликаючи хвилі зацікавлення, на жаль, так і не переросла у щось більше», – зазначив Мартін Путна.

А тому, на думку професора, саме сучасні західні й українські інтелектуали несуть відповідальність за те, чи зміниться фрагментарне уявлення про Україну і її історію на цілісне об'єктивне і всеохопне.

Ірина Онисько. Фото Олега Вівчарика

Книжкові новинки вчених Університету

Під час презентації нових видань науковців Львівського національного університету імені Івана Франка, що проходила упродовж 15-16 вересня 2016 року, було представлено 15 книг, серед яких – монографії, підручники, навчальні посібники, збірники науково-методичних праць і хрестоматії.

«Традиційно до свята книги Видавничий центр нашого Університету підходить із поважними здобутками», – зазначив у вступному слові проректор з науково-педагогічної роботи та соціальних питань і розвитку Мар'ян Лозинський.

У рік відзначення ювілею Івана Франка у Видавничому центрі Університету вийшла друком монографія завідувача кафедри загального мовознавства, професора Флорія Бацевича «Лінгвокомунікативні та риторико-прагматичні виміри художнього тексту (на матеріалі роману Івана Франка «Перехресні стежки»)».

Книга присвячена вивченню семантико-прагматичних аспектів організації одного із найвизначніших творів Івана Франка – роману «Перехресні стежки». У монографії з позицій функціонально-комунікативної, прагматичної і риторично-зорієнтованої лінгвістики досліджується низка проблем текстової наративної і власне мовної організації Франкового роману.

Продовженням теми літературознавчого дискурсу стало представлення навчального посібника завідувача кафедри теорії літератури та порівняльного літературознавства, професора Миколи Ільницького «Українська літературознавча думка ХХ століття (Західна Україна, еміграція)». За словами автора, в основу посібника покладено матеріали спецкурсів з історії розвитку української літературознавчої думки і літературної критики в Західній Україні перших трьох десятиліть ХХ століття та в умовах еміграції після Другої світової війни до проголошення української

державної незалежності. Особливість книги полягає в тому, що кожний розділ авторського тексту посібника супроводжується фрагментами статей відомих критиків і літературознавців відповідного періоду.

«Знання інформації нині є стратегічною основою всебічного розвитку кожної національної спільноти. Водночас через інформаційно-технологічний пресинг відбувається масштабний наступ на національні цінності народів і держав, сфери їх національних інтересів», – зауважила асистент кафедри радіомовлення і телебачення Парасковія Дворянник, презентуючи навчальний посібник «Новини на регіональному телебаченні», написаний у співавторстві з професором Василем Лизанчуком. А відтак, на її думку, українці зазнають подвійного інформаційно-психологічного тиску: від процесів глобалізації світу та багатомовної російської антиукраїнської політики.

Автори навчального посібника проаналізували інформаційно-змістові та емоційно-тематичні особливості телевізійних новин у різних регіонах України, які б мали цілеспрямованіше сприяти формуванню у глядачів високих морально-духовних і національно-гуманістичних переконань, а також запропонували методику створення соціокультурної моделі регіональних новинних випусків на засадах українськоцентричної парадигми.

«Філософія – своєрідна лабораторія духу, де визрівають ідеали Істини, Добра і Краси», – переконана декан філософського факультету Людмила Рижак. Відтак, на думку Людмили Віталіївни, саме робота над оригінальними текстами видатних філософів допоможе потрапити в царину інтелектуальних пошуків людства, де панує філософська мудрість.

Хрестоматія Людмили Рижак «Філософія як рефлексія духу», яку декан представила під час презентації, – це своєрідна поліфонія ідей, поглядів філософів від античності до сьогодення. У ній подано праці Платона, Де-

карта, Канта, Гадамера, Ніцше, Хосе Ортегі-і-Гассета, Карла Поппера, Семюеля Гантінгтона, Йонезі Масуди, Мічіо Кайку, а також українських філософів: Григорія Сковороди, Миколи Костомарова, Івана Франка, Дмитра Чижовського. Видання особливе й тим, що містить виступ Пітера Кемпа «Переосмислення філософії як сили слова» і доробок науковців Львівського університету – Володимира Мельника та Анатолія Караса.

Про ідеї, вчення, концепції, характерні для провідних напрямів посткласичного періоду західної (передовсім європейської) філософії йдеться в навчальному посібнику доцента кафедри історії філософії Андрія Дахнія «Нариси історії західної філософії ХІХ–ХХ ст.»

«Щодо репрезентативності, то для навчального посібника обрано три важливі напрями в західному мисленні. Селекція зроблена на підставі кореляції філософії з наукою, мистецтвом і релігією. Відтак, праця складається з трьох розділів: «Позитивістська філософія», «Екзистенційна філософія» та «Філософія неомізму», що містять відомості про життя і твори видатних представників новітньої філософії на Заході. Для укладення посібника використано найбільш репрезентативні тексти першоджерельної літератури. Видання вирізняється новизною подання історичної інформації в контексті сучасного світосприйняття», – розповів автор про особливості презентованої книги.

Своїми роздумами над феноменом сенсу життя в контексті соціально-антропологічного буття ХХ століття поділилась із учасниками презентації доцент кафедри філософії Лідія Сафоніч. У своїй монографії «Буттєвість сенсу людського життя» авторка зазначила, що в час диференціації та подрібнення модерністського наративу процедури смислоконститування, обумовлені вербальним рефлексивним мисленням із залученням мовно-комунікативного та аргументаційного опосередкування, сприяють буттєвому закоріненню сенсу життя та розумінню його як інтегративної засади смислів людського буття. «Сенс життя полягає в тому, аби наснажити його смислами», – переконана науковець.

Про специфіку вокального виховання майбутнього актора драматичного театру йшлося у виступі асистента кафедри музичного мистецтва, заступника декана факультету культури та мистецтв Галини Бені. Галина Любомирівна представила збірник науково-методичних праць, який не лише узагальнює досвід автора у вокальному вихованні майбутнього актора драматичного театру і кіно, а й пронизаний її «любов'ю до музики та слова».

Книга Галини Бені містить статті, методичні рекомендації, які охоплюють коло основних питань, пов'язаних зі специфікою

співу драматичного актора. Окрім проблем вокально-технічного навчання, у праці розглянуті й деякі аспекти вокального виконання на драматичній сцені, а також специфіка його театральної природи.

Справжнім рекордсменом серед авторів презентованих видань став завідувач кафедри економічної та соціальної географії, професор Олег Шаблій, який представив науковий спільноті свої три книги: «Суспільна географія. Книга перша. Проблеми теорії, історії та методики дослідження», «Суспільна географія. Книга друга. Проблеми українознавства, регіоналістики і краєзнавства» та «У пошуках краси: тривоги і розради».

Двотомне видання «Суспільна географія» містить праці вченого з теоретичних, методологічних і методичних проблем суспільної географії, географічного українознавства, регіоналістики і краєзнавства. Професор Олег Шаблій зосередив увагу на історичних і сучасних особливостях формування географічної науки, її структури і проблеми розвитку нових галузей у постіндустріальному та інформаційному суспільстві. «Суспільна географія» опирається головним чином на українські географічно-історичні дослідження. Автор книги також обґрунтував теоретичні проблеми макрорегіоналізації України, розкрив теоретичні й прикладні проблеми регіонів держави, зокрема, західних, проаналізував проблеми краєзнавства, особливо нового напрямку – львовознавства.

У монографії «У пошуках краси: тривоги і розради» професор Олег Шаблій показав процес формування автора-митця, становлення і розвитку його як аматора-художника, музикального виконавця, фото- і відеооператора. Він представив постаті учених, письменників, художників та акторів, портрети яких змальовані автором, його власні картини, виконані олійними й акварельними фарбами, колективи і місця, де він навчався й працював.

Доробок викладачів факультету іноземних мов представили двома виданнями – навчальним посібником «Лінгвокраїнознавчі діалоги», над яким працювали Любов Віталіївни, Володимир Сулим і Юрій Теребушко, та підручником із латинської мови Олексія Сафроняка.

Зазначимо, що посібник «Лінгвокраїнознавчі діалоги» містить лінгвокраїнознавчий матеріал, викладений у 14 блоках, згрупованих за тематичними напрямками: «Освіта і професія», «Подорожуючи, пізнаємо світ» та «Культура німецькомовних країн». Кожен блок чітко структуровано: він складається з основного тексту, матеріалу для опрацювання лексики, запитань і різних типів вправ для закріплення нової лексики. Кожну тему доповнюють оригінальні матеріали, що містять актуальну країнознавчу інформацію у вигляді

фотографій і довідкових відомостей. За словами авторів, посібник буде корисним усім, хто хоче навчитися розуміти німецький текст і розмовляти німецькою мовою.

Монографія «Основи глікобіології» за редакцією завідувача кафедри біохімії, професора Наталії Сибірної є актуальним науковим виданням з огляду на потребу в стислому і водночас достатньо інформативному висвітленні основних положень глікобіології, що є невіддільною складовою частиною сучасної біохімії, клітинної та молекулярної біології.

У праці детально висвітлено будову та функції глікокон'югатів, схарактеризовано білки, що специфічно зв'язують глікани, описано основні етапи глікозилювання і деградації глікокон'югатів, а також сучасний стан досліджень глікокон'югатів. Завдяки такій структурі, студенти, аспіранти чи науковці співробітники зможуть поглибити свої теоретичні знання й освоїти електрофоретичні, хроматографічні, колориметричні, ферментативні, цитологічні та гістохімічні методи аналізу глікокон'югатів.

«Знання основних положень санітарної мікробіології необхідні для санітарно-гігієнічної оцінки стану ґрунтів, води, повітря, харчових продуктів, предметів побуту; дослідження випадків харчових отруєнь та їхньої профілактики; організації, гігієнічної оцінки очищення та знезараження різних об'єктів; контролю особистої гігієни працівників дитячих, лікувальних, фармацевтичних та оздоровчих закладів, харчових підприємств тощо», – вважають співавтори підручника «Санітарна мікробіологія», викладачі кафедри мікробіології – завідувач кафедри, професор Світлана Гнатун, професор Степан Гудзь і доцент Галина Звір.

Мікробіологу важливо знати біологічні властивості мікроорганізмів, які спричиняють забруднення довкілля, псування харчових продуктів, методи мікробіологічних та вірусологічних досліджень об'єктів, а також методи оцінювання шляхів та ступеня інфікування тваринами та людиною оточуючого середовища патогенними бактеріями та вірусами; особливості взаємообміну мікроорганізмами між тваринами, людиною, довкіллям; виробничі та побутові процеси, що спричиняють порушення природного самоочищення та знезараження середовища. А тому підручник буде корисним для студентів, аспірантів біологічних, екологічних і медичних спеціальностей, а також буде цікавим науковим працівникам, фахівцям-мікробіологам, епідеміологам різних установ і підприємств.

Презентації книжкових новинок науковців Університету викликали жваве обговорення та цікаві дискусії.

Тетяна Шемберко. Фото Олега Вівчарика

Воля живе боротьбою

У рамках відзначення Франкового ювілею 13 вересня 2016 року в Дзеркальній залі відбулась творча зустріч студентів і викладачів філологічного факультету з відомим українським філологом, директором Інституту культурологічних та етнополітичних досліджень МАУП, професором Київського університету імені Бориса Грінченка Василем Яременком і його сином – дипломатом і громадським діячем, головою правління благодійного фонду «Майдан Закордонних Справ», колишнім Генеральним консулом України у Стамбулі Богданом Яременком.

Модератор заходу – проректор з науково-педагогічної роботи, професор Ярослав Гарасим зазначив, що зустріч із Василем і Богданом Яременками є продовженням традиції проведення у Львівському університеті творчих зустрічей із непересічними особистостями, видатними постатями сучасності, які творять науковий, культурний, політичний і дипломатичний простір України.

«Для філологів нашого Університету це унікальна можливість – слухати, спілкуватися, ставити запитання вченому-енциклопедисту, дослідницька візія якого торкнулась усіх періодів історії української літератури», – сказав Ярослав Іванович, представляючи почесних гостей.

«У рік 160-літнього ювілею Івана Франка нам особливо приємно вітати в Університеті людей Франкового гарту. Франко свого часу відкривав для українців багато призабутих імен української літератури, відкривав ту давню традицію української культури і доводив у наукових студіях те, що українці мають давню історію. Ту працю, яку розпочав Іван Франко, продовжує професор Василь Яременко – відкриває для України та світу забуті та призабуті імена українського письменства», –

зауважив у вступному слові декан філологічного факультету Святослав Пилипчук.

Про спільну працю в часи тоталітарного режиму поділився спогадами колега Василя Яременка, доцент кафедри української фольклористики імені акад. Ф. Колесси Михайло Чернопиский.

На думку Михайла Ігнатовича, «Василь Яременко – із тих, хто дихає Україною». «Він вписав цілий розділ у новітню історію України, а його син, Богдан, зробив великий внесок у розвиток нової української дипломатії», – резюмував свій виступ Михайло Чернопиский.

Усе своє життя Василь Яременко присвятив українській літературі – був її охоронцем, активним популяризатором і вдумливим дослідником. Повертаючись із забутих імен і творчості письменників, він видав понад 200 книг.

Під час розмови з філологічною спільнотою Університету Василь Яременко розповів про те, як йому вдалося залишитись українцем у часи тотальної русифікації, про більшовицькі репресії в літературі, про рукописи, зшиті нитками містифікацій, та глибоке розуміння українськості.

«Якби ми знали те, чого не знаємо, то мали би те, чого не маємо», – переконаний професор.

Звертаючись до молоді, Василь Яременко закликав студентів подивитись на минуле Української держави з погляду майбутнього, а також зазвентував увагу на необхідності українського прочитання нашої літературної спадщини.

Професор передав до університетської книгозбірні свої наукові праці та нові видання творів українського письменства.

Модератор зустрічі, проректор Ярослав Гарасим, представив Богдана Яременка, який понад 20 років присвятив дипломатичній справі, працюючи на посадах консула Генерального консульства України в Нью-Йорку, Генерального консула України в Единбурзі (Великобританія), Генерального консула України в Стамбулі, сказав, що «найкращою «книгою» професора Василя Яременка є його син.

Діалог із Богданом Яременком відкрив молодим людям багато цікавого про сутність української політики та особливості зовнішньополітичних зв'язків нашої держави, змусив замислитись про власну роль у житті країни.

«Представляючи Українську державу у світі, часто дипломати не знають, у чому полягає український інтерес. І саме через відсутність цих відповідей ми воюємо, боремось за виживання», – вважає Богдан Яременко. – У час, коли є серйозна загроза українському, ми маємо пам'ятати, що стирання держави в інформаційно-культурному плані стирає і її кордони».

На завершення зустрічі, звертаючись до студентів, дипломат наголосив: «Аби вітати чужі впливи, маємо спершу добре вивчити своє. Від вас, нової генерації гуманітаріїв, залежить, чи знатимуть люди: хто ми, звідки і куди йдемо».

Тетяна Шемберко. Фото Олега Вівчарика

Про світлотіні наукового тексту

У рамках ХХІІІ Форуму книговидавців 15 вересня 2016 року на філологічному факультеті Львівського національного університету імені Івана Франка відбулася зустріч із Пилипом Селігеєм – мовознавцем, науковим співробітником інституту мовознавства ім. О.О. Потебні НАН України, автором численних публікацій про мову науки та специфіку наукового мовлення.

У Львівському університеті автор книги про мовну свідомість і функціонування мови в суспільстві презентував нову монографію, що недавно побачила світ завдяки Видавничому дому «Києво-Могилянська академія», – «Світло і тіні наукового стилю».

Діяльність науковця – це безупинна праця над собою, над удосконаленням мовних знань і навичок задля втілення в усній чи в писемній формі мовлення об'єктивного світосприйняття. Підтвердженням цього є книга про алгоритм творення та мовні особливості наукового тексту.

«Щоб праця ученого була справді досконалою та дієвою (читаною), необхідно пам'ятати про читача, про активізацію його уваги, зацікавлення», – наголосив у розмові з присутніми студентами, викладачами, науковцями автор. Важливою складовою доброго наукового тексту є його композиційна довершеність, втілення у висловлюваннях комунікативних ознак культури мовлення – ясності, чіткості, стислості. Зайве багатослів'я, перенасичення тексту термінами чи надскладними синтаксичними конструкціями – вияв не тільки недотримання норм літературної мови, а й заплутаності мислення, невміння узагальнювати, відділяти головне від неважливого,

що й породжує т.зв. «науковий жаргон» або «псевдонауковий (наукоподібний) стиль».

Простежити історичні зміни формування наукового стилю, а також закономірності вживання різних лінгвістичних одиниць допомагає використання у лінгвістиці статистичного методу. Писати, на думку Пилипа Селігея, – це не виповнювати абичим сторінки. Від індивідуального стилю авторської праці, а також від помірної експресивності у висловлених думках, від скрупульозного редагування написаного залежить якість і життєвість наукового тексту. Ілюстрацією цього стали приклади наукової діяльності відомих постатей із минулого (зібрано їх в окремому розділі презентованої книги).

Бути науковцем, на думку філософа Міхала Хеллера, означає відчутти своє покликання, дисциплінувати власні думки задля втілення щоденного бажання пізнавати Добро. Наука – це глибокі й безмежні знання, досягнуті які допомагають навички та вміння шукати, знаходити, вивчати істину життя. Наука – це діалог між поколіннями, який реалізуємо за допомогою мови.

Праця Пилипа Селігея про те, як творити цей діалог у сьайві норм літературної мови, а не під розлогою тінню анормативного мовлення.

Ірина Кметь

Презентація книги Алли Дудаєвої «Мільйон перший Джохар Дудаєв»

Алла Дудаєва в Університеті презентувала книгу «Мільйон перший Джохар Дудаєв», що цього року побачила світ у львівській дизайн-студії «Папуга».

Алла Дудаєва щиро раділа україномовному виданню книги про свого чоловіка – першого президента Чеченської Республіки Ічкерії. Вона зазначила, що щороку в день загибелі Джохара Дудаєва вшановує пам'ять про нього презентацією книги або відкриттям виставки в одній із європейських країн. Символічно, що двадцяті річницю загибелі Джохара

Дудаєва, його дружина вшановує в Україні презентацією українського перекладу книги «Мільйон перший Джохар Дудаєв».

Алла Дудаєва багато розмірковувала про долю українського й чеченського народів. Очевидно, співчувати болю іншого може лише той, хто пережив подібне. Втрата найрідніших людей, друзів, сусідів, знайомих, біль і розпука, жаж у зруйнованих містах на сплюндрованій землі... Алла Дудаєва говорила про першу чеченську війну, а здавалось, ніби переказує останній випуск українських новин.

У слові від автора вона говорить, що історія є строгим і справедливим суддею, а світ завжди знищував своїх учителів і пророків, як таких, які порушують його сон: «І щоразу, коли «збурювач спокою» перевіряє суспільні закони на міцність, іспит складає все людство, і ми також, бо це стосується нас усіх...».

Дружина першого президента Чеченської Республіки Ічкерії розповідала про російсько-чеченську війну, що супроводжувалась тотальною і цинічною брехнею Кремля з німію згоди Європи, про роль «сильних світу цього» у

знищенні Джохара Дудаєва, який став символом боротьби за Свободу.

Алла Дудаєва, етнічна росіянка, полюбила народ її чоловіка всіма фібрами своєї душі. Шлях до волі народу для неї особисто став шляхом до Бога.

Вона розповідала про дитинство Джохара Дудаєва, його сім'ю, військо-ве льотне училище, буденні ситуації та доленосні рішення... Спогади, ніби кадри з фільму, виринали невимусовно з пам'яті, але в кожному фрагменті Джохар Дудаєв поставав як людина честі, слова й гідності. Він був і назавжди залишиться героєм для неї і їхнього народу, адже вони разом мали спільну мрію про Свободу.

Алла Дудаєва згадувала непоодинокі випадки, коли жінки продавали єдину в господарстві корову, аби купити синові чи чоловікові автомат, бо настав час захистити рідну землю, коли діти зі школи виходили захищати своє село від загарбника. Війну, у якій воювали всі, маленькому і гордому народові не пробачили.

За жорстоким кровопролиттям мовчки спостерігали європейські політики, вони не втручалися і не звертали

уваги на трагедію Ічкерії. Алла Дудаєва продекламувала свій вірш, якого читає за слушної нагоди в країнах Європи, у якому є такі рядки «...стільки крові на землі моїй/Європейська совість, покупайся в ній».

Незважаючи на драми і трагедії, пережиті нею особисто і народом загалом, Алла Дудаєва зі життєтвердим оптимізмом вірить, що вона виконає заповіт Джохара Дудаєва. Його справу завершать інші, і народ дочекається тієї довгоочікуваної та вистражданої Волі. А вона зможе перепоховати його останки в долині, де він народився. Тоді в незалежній Ічкерії відбудуться Вежі роду.

Алла Дудаєва присвятила свою книгу не лише чоловікові, а й усьому безстрашному чеченському народові, усім мужнім, гордим і сильним людям, яких їй довелося зустріти на своєму життєвому шляху.

Вона з надією дивиться на Україну, адже колись Джохар Дудаєв говорив: «Росія згине, коли зійде українське сонце».

Анастасія Коник
Фото Олега Вівчарика

Самі про себе. Автобіографії українських митців 1920-х років

Відома київська дослідниця та літературознавець Раїса Мовчан 15 вересня 2016 року в Актівій залі ЛНУ ім. Івана Франка презентувала книгу «Самі про себе. Автобіографії українських митців 1920-х років».

Українська еліта залишила для нащадків багату спадщину, але і до нині чимало матеріалів не є опублікованими та дослідженими, – наголосив у вступному слові декан філологічного факультету Святослав Пилипчук. Звертаючись до студентів-філологів, Святослав Михайлович підкреслив, що жанр автобіографії є надзвичайно цікавою документальною літературою, адже в ньому точність факту межує з цікавою літературною манерою подання.

Презентована праця містить віднайдені в українських архівах і раритетних виданнях автобіографії 105 культурних діячів періоду Розстріляного Відродження. Цінність видання полягає в тому, що більшість текстів публікуються вперше.

Раїса Мовчан розповіла про чудову й водночас трагічну епоху, про 15-річну працю над матеріалами до книги і про майже детективні історії, що супроводжували пошук світлих і фактів із життя добре відомих і малознаних митців.

Упорядник і автор передмови, приміток і наукових коментарів пододала довгий шлях, допоки книга побачила світ, але, за словами Раїси Мовчан, і після публікації книги робота не завершилась, бо знайомі, колеги та просто небайдужі досі надсилають матеріали й автобіографії митців. Отож, уже під час презентації книги упорядник почала розмірковувати про необхідність наступного, доповненого видання.

«Ідея книги полягає в тому, щоби подати картину епохи через розповіді людей про себе, – пояснила Раїса Мовчан. – Переплетені долі людей обдарованих і натхнених, гнаних і зацькованих радянською владою – відбиток трагічної і драматичної доби».

Автобіографія кожного з митців стає елементом великого пазлу, який ілюструє історію Української держави. Завдяки зібраним під однією палітуркою автобіографіям, у яких виринають невідомі факти й деталі, автентичний колорит, читач може краще зрозуміти неоднозначну добу Розстріляного Відродження.

Анастасія Коник
Фото Олега Вівчарика

Остання прижиттєва книга Вацлава Гавела

«Прощу коротко. Розмова з Карелом Гвіздялою, примітки, документи» – переклад останньої прижиттєвої книги першого Президента Чеської Республіки Вацлава Гавела, який презентували 16 вересня 2016 року у Дзеркальній залі Львівського університету.

Книга Вацлава Гавела, перекладена українською мовою, побачила світ у львівському видавництві «ПАІС». Вона стала 13 іншомовним виданням «Прощу коротко». Завдяки натхненній роботі над перекладом із чеської мови працівників кафедри слов'янської філології нашого Університету – Надії Лобур, Надії Брилинської, Наталії Ємчури – український читач має можливість ознайомитись зі спогадами, роздумами, інтерв'ю беззаперечного морального авторитета – Вацлава Гавела.

Від імені ректорату Університету на відкритті презентації виступила проректор з науково-педагогічної роботи та міжнародної співпраці Марія Зубрицька. Марія Олексівна привітала присутніх високоповажних гостей і наголосила, що рік Вацлава Гавела в Україні Університет відкриває презентованим «діалогом із Вічністю».

Проректор наголосила на важливості засвоєння українцями «уроків Вацлава Гавела». Дистанцію від Томаса Масарика, який запропонував новий формат для нової Європи, до Вацлава Гавела, який втілював моральну політику, Марія Зубрицька охарактеризувала як «епоху людей честі та лицарів Свободи».

Проректор підкреслила, що саме зараз варто уважно вслухатись у розмову Вацлава Гавела, який нас вчить і застерігає: демократію будують усі й усі за неї несуть відповідальність. Але, щонайважливіше, у процеси не можна прислати совість.

Генеральний консул Чеської республіки у Львові Павел Пешек поділився з присутніми особистими спогадами про Вацлава Гавела, про атмосферу Оксамитової революції, коли в середовищі друзів і родичів тоді п'ятнадцятирічного Павла Пешака зародилась думка, що Гавел повинен стати президентом. У студентські роки майбутній дипломат познайомився з науковими працями Вацлава Гавела.

Генеральний консул наголосив, що презентоване видання знайомить не лише з думками одного з найвидатніших політиків

сучасності, а й його внутрішнім світом, адже за форматом книга швидше нагадує сповідь.

Павел Пешек наголосив, що книга його зацікавила, але не здивувала. Бо Вацлав Гавел на сторінках видання, як завжди, постає максимально щирим і відвертим із читачем, він не оминає незручних чи дразливих тем і в питаннях щодо політичних опонентів, і щодо приватного сімейного життя. Чеський дипломат підкреслив, що Вацлав Гавел чесно визнає помилки, він завжди керується моральними правилами, відтак політика для нього – це спосіб служіння суспільству.

На завершення свого виступу Павел Пешек додав, що є щасливим від того, що тепер український читач матиме змогу познайомитись з постаттю видатного Вацлава Гавела, через його книгу, перекладену українською мовою.

Модератор заходу – директор видавництва «ПАІС», доцент кафедри української преси Львівського університету Ігор Паславський, зачитував слова Вацлава Гавела щодо книги «Прощу коротко»: «...З цієї книгою [...] світ назавжди буде інший, ніж без неї».

Ігор Іванович розповів про структуру видання і його незвичний формат, адже видання є своєрідним колажем із заочних інтерв'ю, фрагментів особистого щоденника і службових записок, написаних самотнім і дотепним авторським стилем, та подякував усім, хто долучився до створення перекладу книги і втілення в життя цього проекту.

Співавтор книги – чеський журналіст Карел Гвіздяла зазначив, що назва книги «Прощу коротко» є іронічною, адже щоразу під час зустрічі з журналістами вони просили у Вацлава Гавела відповідати на питання стисло, а тому це спонукало автора обрати саме таку назву.

Журналіст також розповів про досвід співпраці з Гавелом під час написання першої книги. Тоді Карел Гвіздяла перебував в екзилі в Німеччині, а Вацлав Гавел – у Чехословаччині. А тому ідея спільної книги полягала в тому, що вона мала стати своєрідним маніфестом єдності чеської культури, незважаючи на географічну локацію і відстань її авторів. Карел Гвіздяла запевнив, що ініціативу написання другої спільної книги подав сам Вацлав Гавел. Обговоривши формат і структуру майбутнього видання, вони вважали до роботи. Журналіст запевнив, що працювати з экс-президентом було легко й цікаво, оскільки Гавел не на-

магався возвеличувати себе, а був щирим і відвертим, самокритичним і самоіронічним.

Ініціатор українського перекладу – доцент кафедри слов'янської філології Надія Лобур під час свого виступу припустила, що батьки, які дали синові ім'я Вацлав (Вацлав – покровитель чеського народу), мабуть, запрограмували його долю. Вацлав Гавел вивів чеський народ зі задихи комунізму у вільний світ і також став опікуном свого народу.

Перекладач книги наголосила, що всі думки, вчинки і помисли Вацлава Гавела були сповнені християнської чесноти – Любові. Любов до людей, народу, землі, культури стало невичерпним джерелом його мудрості. Надія Лобур говорила про Вацлава Гавела як людину двох світів – світу політики і світу культури. За словами науковця, його поради молодим демократіям є вкрай важливими і актуальними. Гавел переконував, що вихолосна від моральних імперативів політика поведе суспільство хибним шляхом. Саме тому президенти не можуть полишати територію Правди, адже влада мине, а Правда – вічна.

Літературний редактор видання Тетяна Мацкевіч поділилась своїми враженнями про текст і автора. Вона емоційно й захоплено переконувала прочитати книгу, адже на її сторінках постає не особистість виняткової моральної чистоти, витривалості й стійкості в сучасній політиці. Редактор побачила на сторінка книги Вацлава Гавела сильного та слабого, ніжного й роздратованого... Тетяна Мацкевіч говорила про Гавела як про «людину, яку можна любити».

Директор Чеського центру в Києві Луція Ржегоржікова також говорила про Гавела як про скромну людину, яка не хотіла і не планувала стати іконою, але він нею таки став і для сучасників, і для наступних поколінь. «Ця ноша була для нього важкою, але він її гідно проніс крізь життя. Письменик андеграунду, творчість якого визнавали в Європі, і за яку він сидів у тюрмі на Батьківщині, людина творча і натхнена мистецькими ідеями, попри свою волю опиняється у найвищому кабінеті політичної влади. Це було тягарем і обов'язком», – вважає Директор Чеського центру в Києві. Луція Ржегоржікова наголосила, що чехам неймовірно поталанило, що саме така людина у той час стала керівником держави, адже Вацлав Гавел і його оточення створили нову Чехію.

Анастасія Коник
Фото Олега Вівчарика

«Іван Франко: Я єсть пролог...»

Учені-франкознавці з України, Польщі, Сербії, Угорщини, Німеччини, США, Китаю та Кореї у Львівському національному університеті імені Івана Франка обговорювали багатогранність постаті геніального Івана Франка, осмислювали філософію його світогляду, осягали глибину творчого й наукового доробку Великого Українця.

Співорганізаторами Міжнародного наукового конгресу «Іван Франко: Я єсть пролог...» (до 160-річчя від дня народження Івана Франка), що проходив впродовж 22-24 вересня 2016 року у Львівському національному університеті імені Івана Франка, були Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника, Інститут літератури імені Тараса Шевченка НАН України, Інститут Івана Франка НАН України.

Під час урочистого відкриття конгресу в Актівій залі Львівського національного університету імені Івана Франка, зі вступним словом звернувся до учасників конгресу Ректор Університету, професор Володимир Мельник.

«Минуло шістьдесят літ від часу Маланюкового ослвлення болісного факту несприятливості Франка й цілісного століття від часу відходу у Вічність Великого Українця, а ми щораз більше й гостріше відчуваємо певну порожнечу, відсутність впливу на українське буття того, кого по праву називаємо «українським мудрецем», Мойсеєм і Пророком», – наголосив Володимир Петрович.

«Чи завершилася мандрівка Франкового духу на Личаківському цвинтарі під символічною фігурою Каменяра? Чи змаліла з дистанції часу потужна гравітація «великого астрального тіла, що гріє всю Україну, а світить далеко далі» (за образом висловом Марка Черемшини)? На мою думку, відповіді на ці питання очевидні», – звертаючись із риторичними запитаннями до

учасників конгресу, професор висловив переконання, що Іван Франко – це не тільки історична постать другої половини XIX – початку XX століть, це – духовна константа, імператив самосвідомості українства.

Підтверджуючи свою думку словами професора Сергія Кримського, Володимир Мельник відзначив: «Іван Франко – метаісторичне явище української та світової культури, невідкладне плінності; явище, якому не загрожує короткочасна доля «вогнів феєрверку», бо сійвом свого Духа, горінням, а не тлінням інтелекту й духовності, він і досі огріває своїх нащадків та освітлює їм шлях у тривожне майбуття».

Аналізуючи філософію творчості Івана Франка, Ректор зауважив, що інтелектуальний подвиг Великого Українця, «цього речника і мученика національної ідеї» полягає насамперед у точному формулюванні, глибинному осмисленні й філософському обґрунтуванні трьох важливих ідей – поступу, свободи та праці.

За словами професора Володимира Мельника, саме ця філософська триада становить концептуальну основу Франкової оригінальної соціально-філософської концепції, яку свого часу професор Іван Денисюк запропонував назвати терміном «франкізм».

«Заглиблюючись у творчість Івана Франка, треба бути свідомим того, яка це «тонка» матерія. «Спілкування та співпраця» з його творами завжди корисні як атрибутивний чинник рефлексивних зусиль творчого сходження із практики застосування методологічних прийомів найрізноманітнішої природи, а часто – і в асимптотичному поєднанні раціонального й ірраціонального», – вважає професор Володимир Мельник.

Ректор підкреслив, що в історії та філософії науки такі підходи – справа рідкісна, оскільки вимагають поєднання «хитрого розуму» (за Г. Гегелем)

та гуманітарної академії науки в одній особі. «Саме такою і є творча лабораторія Івана Франка», – переконаний Володимир Мельник.

Володимир Петрович висловив сподівання, що представлені на конгресі наукові розвідки та доповіді, дискусії та обговорення актуальної проблематики – ще один важливий крок у розвитку франкознавчих досліджень.

«Переконаний, що саме ви виконаєте найголовніше завдання, яке свого часу окреслив перед українською інтелігенцією Великий Каменяр – «витворити з величезної етнічної маси українського народу українську націю, суцільний культурний організм, здібний до самостійного культурного й політичного життя, відпорний на асиміляційну роботу інших націй, відки б вона не йшла...». Упевнений, що не лише воїни на східному фронті нашої держави протистоять російському агресору, але й ви, ваші колеги і побратими ведуть боротьбу за Україну на ідеологічному інтелектуально-духовному фронті», – звертаючись до академічної спільноти, сказав Ректор Університету.

У виступах відомих українських франкознавців – директора Львівсько-

го національного літературно-меморіального музею Івана Франка Романа Горака, директора Інституту Івана Франка НАН України Євгена Нахліка та голови правління Міжнародного Фонду Івана Франка Роланда Франка йшлося про необхідність належного пошанування Івана Франка – українського Генія, велегранний талант якого й досі залишається недостатньо глибоко осмисленим.

«Сто років від смерті Івана Франка – достатньо часу, щоб тверезо оцінити всі наші здобутки в царині франкознавства», – вважає франкознавець. На думку Романа Горака, Львів так і не віддав належної шані людині, яка багато зробила для своєї нації й утвердження української державності.

Визначальною ознакою Франкового феномена, за словами Євгена Нахліка, є різноманітність. «У творчих, дослідницьких, ідеологічних і життєвих пошуках Івана Франка, у цьому дивовижному розмаїтті духовної особистості, у нього було незмінне прагнення до служіння рідному народу, до збагачення нашого національного розуму, навіть тоді, коли доводилося працювати в наймах у сусідів», – відзначив дослідник.

Після урочистого відкриття конгресу з пленарними доповідями виступили директор Інституту літератури імені Тараса Шевченка НАН України, академік Микола Жулинський; Ректор Львівського університету, професор Володимир Мельник; відомий український перекладознавець, професор ЛНУ ім. Івана Франка Андрій Содомора; професор Університету імені Адама Міцкевича (Польща) Галина Корбич, директор Інституту філології Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника Роман Голод.

Тематика конгресу об'єднала фахівців із різних галузей науки, які впродовж трьох днів представлятимуть свої франкознавчі дослідження під час секційних засідань.

Представляючи культурну програму конгресу, організатори запропонували учасникам цього масштабного наукового заходу оглянути експозицію малярських робіт Тараса Франка та ознайомитися із франкознавчими виданнями науковців Львівського університету.

Тетяна Шемберко
Фото Олега Вівчарика

Виїзне засідання у Криворівні

Що пов'язувало Івана Франка із Гуцульщиною? Чим надихали «українські Афіни» письменників і митців? Як автентика одного з наймальовничіших карпатських сіл вплинула на творчість Каменяра? Чому й до сьогодні духовна й матеріальна культура села Криворівня залишається об'єктом вивчення істориків, краєзнавців, етнологів, фольклористів, мовознавців і культурологів?

Ці та низка інших запитань стали лейтмотивом виїзного секційного засідання «Іван Франко та Гуцульщина» Міжнародного наукового конгресу, присвяченого ювілею Івана Франка, що відбулася 24 вересня 2016 року в серці Карпат – с. Криворівня Верховинського району Івано-Франківської області.

«Цього року Франко знову збирає нас у Криворівні, – розпочав свій виступ о. Іван Рибарук. Звертаючись до науковців, священник закликав їх розглядати творчість Івана Франка і кризь призму христосентризму. «Ми дякуємо Богові за Франка і Франкові за Бога! Адже шлях Івана Франка, у якому поєднані інтелект і серце, творчість і молитва, – це ще один із шляхів поступу людства до Бога», – вважає о. Іван Рибарук.

Із доповіддю про рецепцію Івана Франка у працях Михайла Ковача виступила професор філософського

факультету Університету в Новому Саді (Сербія) Анна Римар.

Аналізуючи творчість Івана Франка та Гната Хоткевича, доцент кафедри української літератури імені М. Возняка ЛНУ ім. Івана Франка Ростислав Чопик розкрив поняття «гуцульського експресіонізму».

Опираючись на спогади сучасників Івана Франка, мешканка с. Криворівня, аспірантка Львівського університету Марія Луцук розповіла про період перебування Великого Каменяра на Гуцульщині, про те, що поєднувало його з Криворівнею.

«Село, де менше шуму, грому, біганини, яке напувало душу спокоєм, тихою красою», – так описав Іван Франко Криворівню – місце, де він творив, відпочивав і лікувався.

На неперервності традиції звернення українських інтелектуалів до духовної спадщини гуцулів, починаючи від Івана Франка до професора Львівського університету Івана Денисюка, наголосив поет і літературознавець, колишній голова Криворівнянської селищної ради Василь Зеленчук у доповіді «Франко – Денисюк – Криворівня».

«Професор Денисюк приїжджав до Криворівні збагачуватися тими енергетичними хвилями, які залишилися нам після Франка», – так Василь Зеленчук

пояснив причину виникнення інтересу до цього колоритного мальовничого куточка Карпат у відомого фольклориста й літературознавця, професора Івана Денисюка, який упродовж багатьох років очолював фольклорно-діалектологічні студентські експедиції у Криворівню.

Після представлення й обговорення наукових розвідок про вплив Гуцульщини на творчість Івана Франка спільнота франкознавців взяла участь у покладанні квітів до пам'ятника Іванові Франку та в пам'ятному вічі.

Голова районної ради Верховини Іван Шкіндук подякував керівництву Львівського університету за організацію міжнародного конгресу, присвяченого ювілею Івана Франка. «Іван Франко – Людина, яка ввібрала дух української нації, надію України. Він – наш Мойсей

і Пророк, який спрямовував погляд у майбутнє і водночас глибоко розумів біль українського народу та його прагнення до свободи, бажання творити і передавати один одному велику любов до рідної землі», – зазначив Іван Юрійович, додавши, що «ми, українці, маємо вчитися у Франка бути сильними духом, бути творцями власної долі і свого майбутнього».

Звертаючись до учасників віча, Ректор ЛНУ ім. Івана Франка Володимир Мельник наголосив, що «Україна має не тільки славу історію, а й велике майбутнє, бо в її основі – дух Тараса Шевченка, мудрість і велич Івана Франка».

За словами Ректора, місія Львівського університету – розвивати науку, творити історію та з честю і гідністю нести високе ім'я Івана Франка. «Наше основне завдання – виховати молодих

людей, які виконуватимуть заповіді Івана Франка – чути себе українцями, боліти кожним болем України, тішитися її здобутками, любити її невтомною працею. І якщо така молодь буде, то Україна матиме славне майбутнє», – переконаний професор Володимир Мельник.

Виголошуючи слово про Івана Франка біля його пам'ятника у с. Криворівні, академік Микола Жулинський зацентрував увагу на тому, що Франко мав гостям багатство й автентичність тогочасний і подальший тоталітарні режими. На думку літературознавця, сьогодні надзвичайно актуальними є Франкові ідеї, думки та слова про єдність, консолідацію, взаємну довіру і розуміння тих завдань, які стоять перед нами. «Пізнаючи Франка, ми збагачуємося, глибше пізнаємо себе, свій народ, нашу долю і майбутнє», – вважає Микола Жулинський.

«Сьогодні тут разом із галичанами та гуцулами зібралась уся Україна», – зауважила професор кафедри української мови і літератури Національного університету «Острозька академія» Світлана Кочерга, підкресливши: «Україна щаслива, бо в неї є Франко, а ми – бо можемо довести його слово до наступних поколінь українців».

Ювілейні урочистості продовжились концертом мистецьких колективів Верховинського району, які продемонстрували гостям багатство й автентичність гуцульського фольклору, представивши літературно-музичну композицію «Верховино, світку ти наш» і фрагмент місцевого весільного обрядодійства.

Тетяна Шемберко. Фото Олега Вівчарика

Круглий стіл Міжнародного наукового конгресу

У рамках Міжнародного наукового конгресу «Іван Франко: Я єсть пролог...» 23 вересня 2016 року у Львівському національному університеті імені Івана Франка відбулося засідання круглого столу, під час якого йшлося про потребу видання восьмого тому, присвяченого творчості Івана Франка, у дванадцятитомній «Історії української літератури».

Розповідаючи про роботу над науковим проектом Інституту літератури ім. Т. Г. Шевченка НАН України – фундаментальним виданням «Історії української літератури у 12 томах», директор Інституту, академік Микола Жулинський, зауважив, що ідея проекту полягає в тому, аби подати розгорнуту панораму зародження і розвитку українського письменства Х-XXI ст., історію нашої словесності як цілісного тисячолітнього процесу, як живого еволюційного руху слова і думки, спрямованого на утвердження національно-духовної та державної ідентичності.

Микола Григорович додав, що задум уже частково реалізований, – нещодавно вийшли друком перших три томи, а незабаром з'явиться й наступний. За словами академіка, перший том присвячено літературі раннього і зрілого Середньовіччя, що хронологічно збігається з епохою Київської Русі (Х – перша половина XIII ст.), та літературі пізнього Се-

редньовіччя (друга половина XIII – перша половина XVI ст.).

Провідний науковий співробітник Інституту літератури ім. Т. Г. Шевченка НАН України Лукаш Скупейко наголосив, що восьмий том цього фундаментального видання має назву «Іван Франко. Проблеми та перспективи» і майже на 80% уже готовий до друку. «Написано основні розділи: «Поетія», «Проза», «Драматургія», а відтак літературна спадщина Івана Франка вже описана», – говорить науковець. Лукаш Скупейко зізнався, що до роботи над виданням намагалися максимально залучити київських авторів. Але том про Івана Франка – виняток, бо колектив його авторів – представники львівської школи франкознавства.

На думку координаторів, спроектований том про Івана Франка – ґрунтовний і водночас цікавий, однак залишаються певні лакуни, над якими ще потрібно ретельно попрацювати. Зокрема, ще не написаними залишаються розділи про світогляд Івана Франка, розділ «Франко і перекладацтво», який включатиме не лише його переклади, а й рецепцію європейських літератур крізь призму поглядів Івана Франка.

Директор Інституту Івана Франка НАН України Євген Нахлік підкреслив, що перед авторами стоїть непросте завдання, адже тексти мають бути представлені на висо-

кому науковому рівні та водночас бути читабельними, доступними для широкого читачького кола.

Академік Микола Жулинський наголосив, що творчість Івана Франка, як велика мозаїка, і якщо опустити хоч один елемент, то вона буде неповною. Відтак, вкрай важливо створити об'ємний образ Івана Франка, щоби жоден із аспектів не був пригашений іншим. А це зробити складно. Однак саме це завдання стоїть перед львівською школою франкознавців при написанні окремих розділів до восьмого тому.

Резюмуючи, літературознавець зазначив, що попри те, що «Франко – неохопний і водночас всеохопний», цьогорічний конгрес засвідчив якісний поступ у дослідженнях львівських учених у науковому прочитанні творчості Івана Франка.

Учасники круглого столу, серед яких – Микола Легкий, Святослав Пилипчук, Богдан Тихолоз, професори Микола Ільницький і Михайло Гнатюк, Лариса Каневська поділились своїм досвідом щодо написання окремих розділів до Франкового тому й міркуваннями щодо концепції написання інших частин згаданого видання.

Анастасія Коник
Фото Олега Вівчарика

Урочисте покладання квітів до пам'ятника Каменяреві

Цьогоріч українська спільнота відзначає 160-ту річницю від дня народження Івана Франка. У день народження Каменяря, 27 серпня 2016 року, відбулося урочисте покладання квітів до його пам'ятника. У заході взяли участь керівники області, представники ЛНУ ім. Івана Франка, Львівського національного літературно-меморіального музею І. Франка, ЛОО Національної спілки письменників України та громадськості.

Під час заходу до присутніх звернувся голова Львівської обласної державної адміністрації Олег Синютка, наголосивши, що день народження Івана Франка – велике свято для всіх українців.

«Іван Франко – був, є і буде великим сином українського народу, провісником незалежності України, людиною-глибою, Каменярем, який став непорушно і непохитно на варті саме українських інтересів. Бо він – українець із діда-прадіда, бо він – українець у майбутніх поколіннях», – підкреслив Олег Синютка.

«Сьогодні ми вшановуємо великого генія, людину, яка на західноукраїнських землях несла світло, віру і дух», – зазначив під час свого виступу голова Львівської обласної ради Олександр Іануцян.

Розповідаючи про значення ідей Івана Франка для нинішнього покоління, заступник міського голови з питань розвитку Андрій Москаленко, наголосив, що вже багато років на площі перед Університетом під своєрідним покровительством Івана Франка гуртується активна студентська молодь. «Я пам'ятаю, скільки разів на цій площі збиралося студентство під покровом Франка і, саме ця площа підсилювала і давала розуміння того, що велич Франка підтримує розвиток, думки і дії студентства», – зауважив Андрій Москаленко.

Ректор Університету, професор Володимир Мельник підкреслив, що саме Іван Франко своєю життєвостістю закривав ідеологію розвитку української нації, сформував ту матрицю, у межах якої народжувались і розвивались державотворчі ідеї українців.

«Його формула національної ідеї полягала в тому, що кожен має відчувати себе українцем, боліти боєм своєї Батьківщини, радіти її успіхам, співпереживати її невдачі, а головне – ставити свої амбіції нижче національних інтересів і не допускати пустої порожнечі»

фразами закривати те найвище почуття любові до країни, яке повинно бути основою державотворення», – наголосив Ректор Університету.

За словами Володимира Петровича, для всіх українців Іван Франко є прикладом того, як треба працювати і жити задля побудови національних ідеалів і утвердження історичного поступу українства.

«Іван Франко застерігав нас, щоб ми не тішилися подарункам долі, не брали за істину поради сторонніх, а надіялися тільки на власні сили! Не шукаймо пророків у чужих батьківщинах, пророк завжди з нами, коли ми читаємо Івана Франка і дослуховуємось до його мудрих настанов!» – закликав присутніх Володимир Мельник.

Слово про Івана Франка виголосив доцент кафедри української літератури імені академіка М. Возняка Ростислав Чопик. У своєму виступі він зацентрував увагу на пророчих текстах та концептах Івана Франка. За словами доповідача, Іван Франко застерігав українців від помилок, попереджав про небезпеку, якої слід чекати від північного сусіда, з Москви.

«Скільки мільйонів долів мало бути поламано, скільки кращих із кращих мало загинути, аби врешті таки дійшло те, від чого Франко застерігав ще понад століття тому. Риторично питаю мовою їхніх ціннісних категорій: а хіба не ліпше, не вигідніше було прислухатися до своїх пророків у своїй Вітчизні, замість вестися на панацеї та брехливі обіцянки дядьків отечества чужого?» – наголосив Ростислав Чопик.

Доповідач закликав кожного вірити у краще прийдешнє нашої держави і висловив переконання, що слова Івана Франка – «Встане слава мати Україна, / Щаслива і вільна, / Від Кубані аж до Сяна-річки / Одна, нероздільна» – також будуть пророчими.

Завершилися урочистості проникливим звучанням пісні «Не пора» на слова Поета та Гімном України у спільному виконанні Народного ансамблю пісні і танцю «Черемош» та Народної чоловічої хорової капели «Прометей».

Зазначимо, що студенти Університету також вшанували пам'ять Івана Франка покладанням квітів до його могили на Личаківському кладовищі.

Олег Вівчарик, Олександра Чура

Ювілей

Десяті наукові читання імені академіка Євгена Лазаренка

8–11 вересня 2016 р. відбулися ювілейні десяти наукові читання імені академіка Євгена Лазаренка, що започатковані 1997 року з ініціативи його учнів кафедри мінералогії Львівського університету імені Івана Франка (Євген Лазаренко її очолював упродовж 25 років) та Українського мінералогічного товариства (ним засноване 1970 р.). Цьогорічні читання організував Львівський національний університет імені Івана Франка у співпраці з Інститутом геології і геохімії горючих копалин НАН України, Українським мінералогічним товариством та Науковим товариством імені Шевченка.

Невипадково вчетверте Лазаренківські читання проведено на базі спортивно-оздоровчого табору «Карпати» Львівського університету (с. Карпати Мукачівського району Закарпатської області). Адже, цей табір було відкрито з ініціативи і активної участі Євгена Лазаренка в часи його керівництва Львівським державним університетом 1951–1963 рр.

Для участі в читаннях було заявлено 24 усні і 26 стендових доповідей. Участь у засіданнях взяли 35 учасників, серед яких – 10 докторів і 9 кандидатів наук, зі Львівського, Київського, Рівненського національних університетів, Коледжу геологорозвідувальних технологій (Київ), інститутів НАН України – Геології і геохімії горючих копалин (Львів), Геологічних наук (Київ), Геохімії, мінералогії та рудоутворення імені М. П. Семененка (Київ), Прикладної фізики (Суми), а також Московського державного університету ім. М. В. Ломоносова, Західно-Якутського наукового центру АН РС(Я) та Інституту геології і мінералогії ім. В. С. Соболева Сибірського відділення РАН, Варшавсько-

го університету (Польща) і геологічного інституту Норвегії.

Десяті читання мали на меті проаналізувати стан реалізації задумів Євгена Лазаренка щодо створення монографічного зведення з мінералогії України, мінералогічного словника-довідника Карпато-Балканської гірської системи та новітні дані з мінералогічних досліджень. Їх відкрив вступним словом голова Оргкомітету, декан геологічного факультету професор Микола Павлух.

В доповіді Ореста Матковського (співавтор Є. Слишко) відзначено часткову реалізацію цих задумів, а саме: в підготовці та виданні книги «Мінерали України. Краткий справочник» (1990), в низці узагальнюючих публікацій під час тривалої роботи над підготовкою «Мінералогічної енциклопедії» (МЕУ, 2006–2015), видань п'яти книг із серії «Мінерали Українських Карпат» (1990, 1995, 2003, 2011, 2014) та праці «Minerals of the Carpathians» (2002).

До початку роботи читань опубліковано матеріали у вигляді окремого збірника «Де-

сяті наукові читання імені академіка Євгена Лазаренка» (відп. ред. О. Матковський Львів: ЛНУ імені Івана Франка, 2016. 116 с.). У ньому містяться 48 доповідей, в яких висвітлено питання стану реалізації задуманих і розпочатих Є. Лазаренком наукових праць з мінералогії України та Карпато-Балканської гірської системи. Наведено новітні матеріали з теоретичної, генетичної, регіональної, експериментальної та космічної мінералогії. Схарактеризовано різноманітні аспекти мінералогії, геохімії та флюїдного режиму процесів формування родовищ металевої й неметалевої сировини (алмаз, золото, мідь, залізо, титан, рідкісні й рідкісноземельні метали, калійні солі, вуглеводні та ін.).

В останній день наукових читань під керівництвом завідувача кафедри мінералогії Л. Скакуна проведено геологічну екскурсію на вулканічні структури долини р. Визниця в Закарпатті.

Орест Матковський,
Іванна Мисяк

Міжнародна наукова конференція до 120-річчя від дня народження Казимира Куратовського

Понад 70 науковців із України, Польщі, Киргизії, Чехії, Грузії, Великої Британії, Ізраїлю, Канади, Німеччини та Росії взяли участь у Міжнародній науковій конференції, присвяченій 120-річчю від дня народження видатного польського математика і логіка Казимира Куратовського.

Під час урочистого відкриття конференції, що відбулося 28 вересня 2016 року в Актіній залі Львівського національного університету імені Івана Франка, привітали учасників проректор із наукової роботи Роман Гладивський, декан механіко-математичного факультету Михайло Зарічний, професор Тарас Банах, професор Олександр Блащик (Республіка Польща), професор Мірослав Хушек (Чеська Республіка).

Наголошуючи на непересічності постаті Казимира Куратовського, науковці відзначили, що він жив і працював у Львові. Серед його наукових інтересів – абстрактні топологічні і метричні структури. Відомий математик, зокрема, сформулював так звані аксіоми Куратовського, що мали фундаментальне значення в процесі розвитку теорії топологічного простору і теорії континууму між двома точками.

Найвагоміші результати досліджень Казимира Куратовського стосуються взаємозв'язку між топологією та аналітичною теорією, а також евклідового простору. Разом зі своїм учнем він ввів поняття так званого квазігомеоморфізму, що відкрило новий простір у топологічних дослідженнях.

Додамо, що впродовж трьох днів учасники Міжнародної конференції, присвяченій 120-літтю з дня народження Казимира Куратовського, обговорювали проблеми сучасної математичної науки, зокрема типології і теорії множин. Секційні засідання відбулися за такими тематичними напрямками: «Загальна топологія», «Геометрична топологія», «Топологічна алгебра», «Топологія в аналізі», «Теорія множин», «Теорія графів» та «Історія математики».

Ірина Онисько. Фото Олега Вівчарика

Веб-ресурси Інституту Славістики: здобутки та перспективи розвитку

В умовах становлення та розвитку інформаційного суспільства кожен з нас відчуває, як стрімко змінюється наше життя. Комп'ютери й Інтернет стали невід'ємною й основоположною складовою роботи та дозвілля. Нові засоби поширення і використання знань спричинили істотний прогрес у всіх напрямках науки, у тому числі соціально-гуманітарному.

Сучасні інформаційно-комунікаційні технології значно полегшують роботу науковців, водночас вимагають від них належного володіння комп'ютерною технікою, а також неабиякої обізнаності з новими способами та формами поширення, представлення й використання інформації. Більше того, поява інноваційних інформаційних технологій ставить нас в умови постійного виклику, на який ми повинні вчасно відповідати, щоби вільно орієнтуватись у світовому інформаційному просторі. При цьому важливо вміти не лише знаходити потрібну інформацію, а й презентувати власний доробок, оскільки відхід від «паперової науки» цілком закономірно змінив критерії оцінки роботи наукових працівників та установ. Тепер найпомітнішою ознакою ефективної роботи вчених є їхня присутність в Інтернет-просторі.

Зважаючи на ці загальносвітові тенденції, Інститут славістики ЛНУ ім. Івана Франка як науково-організаційний осередок львівських славистів одним із най-

головніших пріоритетів своєї діяльності визначив створення на основі порталу Університету окремого електронного сегменту, який би цілісно представляв сучасне львівське славистичне середовище.

У поточному році співробітники Інституту спрямували значні зусилля на реалізацію цього проекту, спроектувавши і, зрештою, представивши для Інтернет-користувачів два веб-ресурси: сайт Інституту славістики та сайт наукового збірника «Проблеми слов'янознавства», які створюють інформаційний образ Інституту славістики й водночас позиціонують Львівський університет як провідний осередок славистичних досліджень. На сьогодні завершено роботу над базовими структурами й інформаційним наповненням цих сайтів, які, власне, проходять апробацію.

Веб-сайт Інституту славістики складається з шести інформаційних складових: перша рубрика висвітлює основні етапи становлення та розвитку Інституту, наводить біобібліографічні відомості про його працівників, розкриває «Положення про Інститут славістики», в якому описані організаційно-правові підстави його функціонування.

Друга рубрика висвітлює основні напрями наукової діяльності інституту, зокрема, наводить інформацію про розробку науково-дослідних проектів, коротко розкриває його зовнішні зв'язки. Принагідно

зауважимо, що Інститут славістики веде дослідницьку, науково-організаційну та видавничу роботу в різних ділянках славістики – мовознавства, літературознавства, мистецтвознавства, історії, всіляко стимулюючи при цьому міждисциплінарні студії. У виконанні науково-дослідних тем Інституту задіяно понад 30 науковців гуманітарних факультетів Університету. Серед пріоритетних проектів Інституту – створення серії праць, присвячених міжслов'янським й українсько-слов'янським відносинам, та видання енциклопедичного довідника «Львівське славистичне середовище XIX–початку XXI ст.». Додамо, що Інститут славістики та слов'янознавчі кафедри Університету підтримують тісні контакти як з українськими, так і зі зарубіжними вченими-славистами, організовують спільно наукові форуми, здійснюють літературні переклади та реалізують дослідницькі проекти тощо.

Третій інформаційний блок сайту доповнює попередній, зокрема в аспекті науково-організаційної діяльності Інституту. Він містить детальну інформацію про два його структурні підрозділи: Кабінет славістики та Центр сорабістики.

Організаційною опорою Інституту славістики є Кабінет славістики, працівники якого забезпечують видання наукових і навчально-методичних праць львівських славистів, наукового збірника «Проблеми слов'янознавства», а також проведення міжнародних славистичних колоквиумів і низки інших заходів.

Центр сорабістики – неформальне, єдине в Україні об'єднання славистів, передусім філологів ЛНУ ім. Івана Франка, які досліджують питання, пов'язані з духовним життям Сербської Луїци, зв'язками її культури з культурою інших народів, з лужицькими мовами, історією, літературою тощо.

Для зручності Інтернет-користувачів два найголовніші напрями науково-організаційної діяльності Інституту – ви-

дання наукового збірника «Проблеми слов'янознавства» й організація міжнародних славистичних колоквиумів відображені в окремих рубриках сайту.

Рубрика «Проблеми слов'янознавства» містить три підрубрики: перша з них передбачає відвідувачів на офіційний веб-сайт збірника, дві інші є репозитарієм оцифрованих видань: тематичних покажчиків, опублікованих у «Проблемах слов'янознавства» матеріалів та 49-ти випусків збірника (вип. 1–49).

Роботу, пов'язану з оцифруванням усіх випусків «Проблем слов'янознавства», здійснювали працівники Інституту майже півтора року. Реалізуючи цей проект, Інститут славістики підтримував так звану Будапештську ініціативу відкритого доступу (BOAI). Відтак, Інтернет-користувачі можуть без будь-яких обмежень читати, завантажувати та копіювати статті й інші матеріали збірника. Зроблено це передусім з метою популяризації здобутків львівських славистів.

Найрозлогішою є рубрика «Міжнародний славистичний колоквиум», яка повинна не лише інформувати наукову громадськість про роботу цього наукового форуму, а й удосконалювати його організацію. Рубрика містить: коротку історичну довідку про колоквиум, інформаційний лист і бланки заявок на участь у цьому заході, склад оргкомітету, інформацію про співорганізаторів, календар і регламент пленарних і секційних засідань, звіти про роботу, список учасників, архів програм та фотогалерею. На особливу увагу заслуговують три підрубрики: 1) звіти про роботу, 2) перелік учасників, 3) програми. Перші дві реалізують на практиці ініціативу оргкомітету відобразити реальну роботу форуму і, що найголовніше, зробити цю інформацію загальнодоступною. Підрубрика «Програми» охоплює оцифровані програми всіх двадцяти чотирьох колоквиумів, які, без сумніву, будуть цікаві науковцям, позаяк до них входить інформація про наукові

інтереси чималої когорти сучасних вітчизняних та іноземних славистів.

Остання рубрика сайту – «Контакти» – містить поштову й електронні адреси, номер телефону та графік роботи Інституту.

Окремим електронним ресурсом Інституту славістики є офіційний веб-сайт наукового збірника «Проблеми слов'янознавства». Розроблений відповідно до міжнародних вимог представлення наукових публікацій, він складається з чотирьох структурних блоків, які містять загальну інформацію про видання і редакційну політику, вимоги до статей та умови публікації, архів електронних версій збірника (вип. 50–64), а також контакти редакції. Таким чином, інформаційне наповнення веб-ресурсу дає підстави позиціонувати збірник у глобальному інформаційному просторі як високопрофесійне видання, що може претендувати на індексацію міжнародних баз даних.

Справою найближчого майбутнього є розробка та відкриття англійськомовної версії обох веб-ресурсів. Львівські слависти відчувають потребу в електронному науковому часописі, який би доповнював збірник «Проблеми слов'янознавства», публікуючи на своїх сторінках не лише наукові дослідження, а й матеріали науково-публіцистичного характеру, переклади, розширену наукову хроніку тощо. З метою обговорення концепції майбутнього видання Інститут славістики вупродовж цього року провів декілька робочих нарад за участю колег із трьох славистичних кафедр Університету: слов'янської філології, польської філології та історії Центральної та Східної Європи. Учасники наради дійшли консенсусу в тому, що проєктоване видання повинно мати власний веб-ресурс, бути орієнтованим на статейну модель поширення інформації.

Ігор Штик, Олег Файда

Зустріч з Бено Бударом

Бено Будару, письменнику, перекладачу, популяризатору української літератури в Сербській Луїци (Німеччина), урочисто вручили ювілейну відзнаку ЛНУ ім. Івана Франка. Привітати, поспілкуватись і послухати поезію Бено Будару прийшли не лише студенти та викладачі філологічного факультету, а й гості з Польщі та Німеччини.

Професор Алла Татаренко, завідувач кафедри слов'янської філології імені Іларіона Свенціцького, на зустрічі з літератором зазначила, що в залі зібралася велика багатомовна родина, яка розмовляє кількома мовами, але добре розуміє одне одного.

Проректор Університету Ярослав Гарасим від імені академічної спільноти та адміністрації Університету виконав почесну місію – вручив нагороду і подарунок Бено Будару. Ярослав Іванович зробив короткий екскурс в її ятдестилітню історію дружби та налагодження тісної співпраці між українськими та лужицькими поетами, письменниками, перекладачами та науковцями. Покликаючись на влучні слова Івана Франка про перекладачів, які будують «золоті мости» порозуміння, Ярослав Гарасим подякував Бено Будареві за його не-

втомну працю – популяризацію української літератури і культури. Даруючи копію писала, проректор побажав гостеві надалі реалізовувати проекти та написати ще не одну поетичну збірку.

Бено Будар зворушено подякував за відзнаку та подарунки: «Тішуся, що можу привітати стількох друзів і приятелів в Україні. Я сприймаю це так, ніби старша слов'янська сестра з любов'ю дарує дарунок своєму молодшому слов'янському братові. Хоча сестра плаче одним оком, настільки важким є її сьогоднішня».

З пієтетом розповідав гість про українсько-лужицьку співпрацю, яку налагодили викладачі Львівського університету – професори Костянтин Трофимович та Володимир Моторний, про вихованців нової генерації сорабістів, які продовжили добрі традиції – Володимира Лучука, Оксану Сенотович та Романа Лубківського.

Між спогадами про особисті знайомства, приятельські розмови і дружні зустрічі Бено Будар звучала його поезія сербською та німецькою мовами, з паралельним перекладом українською. Зокрема, прозвучали вірші присвячені Україні «Іван Франко і Якуб Барт-Чішинський», поезія присвячена його товаришам в Україні. Для німецьких друзів і гостей автор зачитав поетичні рядки німецькою.

«Ріка часу» – збірка поезій Бено Будар українською, яку упорядкував і переклав літературознавець Григорій Мовчанюк. Його переклали чеською і польською, але, як переконував сам Бено Будар, «Ріка часу» українською є його улюбленим перекладом.

На завершення зустрічі гість дякував за теплу атмосферу зустрічі і подарував свої книги для бібліотеки філологічного факультету, які вручив деканові Свято-славу Пилипчуку.

На завершення зустрічі професор Алла Татаренко привітала перекладачів із професійним святом. Нагадаємо, 30 вересня – Міжнародний день перекладача. Також вона наголосила, що в поезіях Бено Будар живуть ті, кого між нами вже нема – професор Костянтин Трофимович та професор Володимир Моторний, ті, хто будував сербо-лужицький дім тут у Львові.

«Поети – сумнінні нації, свідки історії, які будуть не лише «золоті мости» слова і мови, а найголовніші – мости серця», – на мажорній ноті завершила професор Алла Татаренко.

Анастасія Коник.
Фото Олександри Чури

Міжнародний день перекладача

«Йдеться про тих людей, які розпосюджували релігію, боролися із тьмою, визволяли людей, створювали абетки, ширили культуру, будували будинки, і завдяки кому розвивалося мистецтво – йдеться про перекладачів. Тож нащадкам слід знати не тільки історію цих людей, а й поіменно тих, хто працював у рідному місті, країні чи Університеті», – зазначила під час відкриття Урочистої академії з нагоди Міжнародного дня перекладача завідувач кафедри перекладознавства та контрастивної лінгвістики імені Григорія Кочура, заслужений професор Львівського університету Роксолана Зорівчак.

Традиційно День перекладача відзначають 30 вересня. Тож викладачі та студенти факультету іноземних мов, зокрема кафедри перекладознавства та контрастивної лінгвістики імені Григорія Кочура і кафедри міжкультурної комунікації та перекладу вже четвертий рік поспіль організовують Урочисту академію з нагоди професійного свята.

«День перекладача відзначається з 1953 року, а з 1991 року його прийнято вважати міжнародним. Покровителем цього професійного свята є святий Ієронім Стридонський, який здійснив переклад тексту Біблії з грецької та гебрейської мов на тогочасну латинську мову. Переклад Ієроніма Стридонського і до сьогодні є офіційним біблійним текстом римо-католицької церкви. Тож традиційно фахові перекладачі й молоді спеціалісти відзначають своє професійне свято й у Львівському

університеті», – розповів про історію Дня перекладача доцент кафедри перекладознавства та контрастивної лінгвістики імені Григорія Кочура Тарас Шмігер.

Учасників Урочистої академії привітала завідувач кафедри міжкультурної комунікації та перекладознавства, професор Алла Паславська. Алла Йосипівна зробила екскурс в історію, згадавши про початок святкування Дня перекладача на факультеті іноземних мов Львівського університету, та окреслила коло проблемних питань щодо особливостей техніки перекладу, з якими сьогодні стикаються молоді фахівці.

Відзначаючи Міжнародний день перекладача, під час Урочистої академії студенти та викладачі читали поезію Григорія Кочура. У їхньому виконанні прозвучали вірші «Сонет», «Вони, що захват і роздум свій...» і «Перекладач».

З вітальними словами та науковими доповідями також виступили професори Алла Паславська й Андрій Содомора, доценти кафедри перекладознавства та контрастивної лінгвістики імені Григорія Кочура Ольга Грабовецька і Тарас Шмігер, завідувач кафедри слов'янської філології Алла Татаренко, перекладач Віктор Дмитрук, доцент кафедри світової літератури Ярема Кравець, студент V курсу Володимир Куч, засновник Агенції іноземних мов «Діалог» Галина Долинна, співавтор першого підручника з японської мови українською Мирон Федоришин та інші.

Ірина Онисько
Фото Олександра Лавриновича

Систематик філософської думки

Про Ігоря Захару та його
лекційний компендій
«Українська філософія»

*«Я не ріс в Афінах,
не навчався у філософів,
але був наче бджола,
яка прилітає до кожної квітки
і звідти збирає словесний солод і
доходить до мудрості».*

Із «Моління Данила Заточника»

Ігор Захара, як і анонімний давній русич «Данило Заточник», теж не ріс в Афінах, а проте навчався інтелектуальних мудрощів в Афіні і давніх римлян, позаяк у 1960-і роки здобув вищу освіту філолога-класика на факультеті іноземних мов Львівського університету. Мабуть, не мав він і досвіду систематичних спеціальних філософських студій у школах видатних мислителів аж до написання кандидатської дисертації на історико-теоретичну філософську тему «Філософський погляд Стефана Яворського», яку успішно захистив у 1977 р. І все-таки мав доглибні підстави порівнювати себе, молодого чи зрілого вченого мужа, із бджолою, яка клопітливо влітала квітниками людського знання і ретельно вибирувала багатоцінний словесний і фактажний солод, ушляхетнюючи свій інтелект добірним нектаром людського досвіду та мудрості.

Життєво-творчий шлях історика філософії Ігоря Захари укладається у кілька часових рубрик: після закінчення в 1966 р. Львівського університету упродовж більш як двадцяти п'яти років – 1967–1993 рр. – працював у Львівському обласному архіві та Інституті суспільних наук; у 1993–2009 рр. – доцент, а з 2009 р. професор кафедри історії філософії філософського факультету Львівського університету; тривалий час викладав і в Українському католицькому університеті у Львові. Коло його наукових зацікавлень майже цілком пов'язане з історико-філософськими студіями. Він, зокрема, є автором систематико-синтетичних книг «Боротьба ідей у філософській думці на Україні межі XVII–XVIII ст.» (1992), «Стефан Яворський» (1992), «Лекції з історії філософії» (1998), «Академічна філософія України» (2000), а також переклав лекційний курс із філософії Стефана Яворського, який побачив світ у першому томі до кінця незреалізованого тритомника «Філософських творів» професора Києво-Могилянської академії. Як бачимо, професор Ігор Захара провадив інтенсивну науково-викладацьку діяльність, проте, зрозуміло, що такий поверховий анкетний зріз наукової біографії вченого не може вповні репрезентувати своєрідності його людської і творчої долі.

У контексті української науково-філософської традиції близько півстоліття Ігор Захара, без сумніву, був знаковою особистістю, із неповторним харизматичним шармом, виразно своєрідним поглядом на важливість історико-систематизаторського вивчення специфіки людського філософування. За жодних обставин він, маючи чималі викладацький та читачко-інтелектуальний досвід, не дозволяв собі зверхнього ставлення до колег, студентів чи відчутно менш обізнаних у традиціях філософського розмислу спорадичних опонентів повсякденних обговорень і полемік. Своїми розважливими мір-

куваннями з приводу того чи іншого духовного феномену він у дивовижний спосіб наче узатишнював мікроклімат у гурті сперечальників і слухачів, зазвичай ненав'язливо, толерантно резюмуючи своє бачення облюбовано-інтимізованим звертанням «Друже!» чи «Приятелю!» Не одного з нас підкуповувала його щира, зичливо-мудра іронія, якою він залюбки надаровував близьких йому за духом інтелектуального пошуку людей, що навіть після нетривалого знайомства якось непомітно ставали для нього товаришами. Подзвін його злегка назалізованого голосу, дещо наївно-добрий, запитливо-благородний погляд з-під брів, підсолонжений деренчливим сміхом на спогад про професора Ігоря Захару досі гріє душу всім, хто мав щастя заприятелитися з ним, з ким його спілкування переросло в приятельське розмислове балагурство.

Перед тим, як вирушити у мандрівку засвітами, Ігор Захара доклав значних зусиль, аби встигнути видати навчальний посібник «Українська філософія», у якому він спробував дати систематизований виклад традицій українського філософування. Ще до появи книги Ігор Степанович за кожної нагоди у розпал дискусійних сутічок наче апробував свої міркування-пасажі про ту чи іншу непересічну індивідуальність української філософської культури. Мені також поталанило слухати його принагідні роздуми та вряди-годи то підтакувати, то опонувати йому, докидаючи свій мудрагельський шельг у справу інтерпретації історико-філософського фактажу, почасті й таких контроверсійно-верховинних феноменів, як, скажімо, життєва доля та творча спадщина Гавриїла Костельника. Думаю, мало хто з нас, його близьких приятелів і колег, дозволяв собі думати, що навчальний посібник «Українська філософія» стане лебединою піснею вченого-історіографа філософії, патрістично-символічним інтелектуальним заповітом для роздумів про одну з найменш осмислених і чи не найбільш полемікомістких галузей української національної культури.

Зграбне оформлення книжки у жовто-синій палітрі із зображенням чотирьох українських любомудрів на обкладинці – Григорія Сковороди, Івана Франка, Памфіла Юркевича та Гавриїла Костельника, в ансамблі з промовистою назвою не може не привернути уваги потенційного читача. Дослідник свідомо обрав для книги назву, яка відразу викликає численні запитання: не «історія філософської думки», не «етапи становлення» і навіть не «історія філософських пошуків в Україні», а ствердно-констативне, як на його погляд, незаперечно-істинне окреслення – «українська філософія». Вочевидь, саме тому для обґрунтування промовистої назви посібника історіограф українського любомудрія цілий перший розділ, а точніше – «Тему 1», присвячує пропедевтично-методологічній проблемі «філософія в контексті української культури», через призму якої намагається продискутувати питання специфіки філософського знання, ментальності українського народу, традицій філософування в різних народів світу й особливостей формування української філософської культури тощо. Філософія, переконує Ігор Захара, «специфічний

феномен людської життєдіяльності, який слугує самопізнанню, духовній орієнтації людини у світі». Складножиттєва сутність філософських пошуків людини у світовій філософії коливалася між двома інтелектуальними полюсами – або як філософія голови, рацію, розуму, або як філософія серця. Українська філософська культура розвивалася як філософія серця. У теоретико-методологічних вступних заувагах учений висловлює низку думок, які не кожному українцеві припадуть до смаку, проте дадуть значну поживу для роздумів. Так, доброю рисою українського менталітету («етноетики»), стверджує він, є духовна еластичність – «готовність запозичити все корисне ззовні, скористатися надбанням інших народів». А далі читаємо: «З одного боку, в українців проявляється альтруїзм, що межує з конформізмом екстернального походження, піддатливістю іншим соціумам, а з іншого – боротьба, навіть збройною, проти засилля іноземного чинника...» (тут і далі підкреслення наші); «Яскраво виражена сенсорика робить українців схильними до компромісів, неконфліктності... Мирюлюбство українців, їхня беззахисність можуть зумовити агресію...» «Українська екскутивність (жіноче начало) визначає характер і ступінь вольового начала. Вона спонукує до постійних пошуків союзника, якого обирають не на основі дискурсу, а під дією емоційно-стихійних чинників, а це призводить до зловживання союзника довірливістю українців, який зазвичай реалізує власні інтереси. Усвідомлення цього приводить українців до переконання, що передусім треба покладатися у всьому на власні сили» (усі цитати – с. 5–6). Зацитовані та численні контроверсійні міркування стосовно української ментальності та традицій української філософської культури, гадаємо, зворохоблять увагу не одного читача.

Ігор Захара не цілком погоджується із домінантною думкою історико-філософів, що українська філософська культура тяжіла здебільшого до східного типу ментальності, фокусувала увагу радше на проблемі постійного самовдосконалення людини, а не на вдосконалення світу, що, мовляв, вона «не сприймала західноєвропейської логіко-дискурсивної орієнтації, крайнього індивідуалізму та раціоналізму», «абстрактного, відірваного від життя філософського теоретизування» (с. 11). Він наполягає на потребі осмислення української філософії «в контексті західноєвропейської культури», адже: «Специфіка та оригінальність української філософії полягає в тому, що їй вдалося ввібрати в себе усі надбання східної і західної мислительних парадигм та утворити синтезуюче філософське вчення, основною константою якого є філософська антропологія» (с. 12). З огляду на специфіку української філософської традиції учений окреслив низку вузлових проблем для адекватного її осмислення, враховуючи, зокрема: соціально-психологічні стереотипи, настрої, орієнтири народу-нації; наслідки кількасотлітньої інтегрованості України як умовно пасивної спільноти у складі того чи іншого державно-імперського утворення – аберативні зміни в етнохарактері (як мінливість вдачі та роздвоєна свідомість, схильність до

перекинництва, манкуртизму), несприятливі умови для самоорганізації та саморозвитку; переривчастість традиції інтелектуально-філософських пошуків та ін. Український народ, підкреслює дослідник, розбудовував власну культуру «на території межовій, через яку проходять важливі природні, антропологічні й соціокультурні кордони між степом і лісом, між басейнами Чорного і Балтійського морів, між кочівництвом і осілістю, між слов'янами-християнами і турками-спочатку язичниками, а згодом мусульманами, між культурами Slavia Orthodoxa і Slavia Latina» (с. 15). Україна, отже, «стихийно синтезувала на власній території Схід і Захід, Північ і Південь», сформувавши українську етноментальну, національну єдність.

Для української філософської традиції, наголошує вчений, характерні численні особливості, як-от: глибокий, органічний зв'язок із мистецтвом, і найбільше з художньою літературою; вчення про софійність як «архетип української ментальності» – про гармонію людської душі і суспільних відносин; духовно-інтелектуальна відкритість (інтенсивність міжнародних культурних контактів) – українська філософська культура є вагомим сегментом усевропейської філософської традиції. Таким чином, без урахування численних мікро- і макронюансів своєрідності українського філософування неможливо здійснити його історико-філософську систематику. Для зручності аналізу Ігор Захара виокремлює етапи становлення української філософії: ранній етап, або «українська античність», серединний період – «українське середньовіччя» та сучасний – «український модерн, який поступово переходить у постмодерн» (с. 23). Шляхетною прикметою українського філософа-історіографа є те, що він не вдається до зневажливих окреслень на кшталт «неповноти», «збідненості» чи недорозвиненості, «вторинності» української філософської культури. Він, навпаки, підкреслює: «Становлення і розвиток української філософії засвідчує її самобутність та оригінальність. За короткий період вона засвоїла та збагатила стилі філософування різних історико-культурних епох, на розвиток яких Західна Європа затратила значно більше часу. Все це свідчить про пришвидшений інтелектуальний поступ України» (с. 24).

Дослідник уболіває за те, щоби в історико-філософських чи інших дослідженнях та інтерпретативних стратегіях уникати плутанини понять і щораз випрозорювати своє розуміння тих чи інших феноменів. Цей науково-методологічний принцип він, зокрема, демонструє, обґрунтовуючи власний терміновжиток, скажімо, етапи античності, середньовіччя і модерну-постмодерну в українській філософії чи розмежування понять «філософська культура» і «філософська наука»: філософська культура, мовляв, розрахована на широкий загал, нею повинні оволодіти якомога більше людей, якщо не все суспільство, тоді як філософська наука є привілеєм вибраних; «філософська культура – це відчуття, переживання і знання філософії, вміння жити з нею, а філософська наука – це передусім творчість, яка ґрунтується на філософському знанні, філософській культурі» (с. 26).

У навчальному посібнику професор Ігор Захара аналізує основні етапи еволюції українського любомудрія, більш докладно акцентуючи на видатних постах і способах філософського осмислення світу та людини «від давнини до сучасності».

Якщо навіть поверхово переглянути історико-філософський компендій І. Захари, то відразу впаде в око багатство репрезентованих імен. Чи не вперше в історико-філософських дослідженнях заактуалізована українська релігійна філософія крізь призму аналізу дидактичних і філософсько-медитаційних праць мітрополита Андрія Шептицького, кардинала Йосипа Сліпого і позначеного ярликом зрадництва у зв'язку з активною участю у розпуску Української греко-католицької церкви в 1946 р. Гавриїла Костельника, чий богословсько-філософський трактати виказують неабиякий філософський талант («Матерія і дух», «Загадка душі», «Три розправи про пізнання», «Світ як вічна школа», «Шляхи віри модерної людини» тощо).

Цікаво, що навіть у тісних рамках жанроформи навчального посібника Ігореві Захарі поталанило поєднати чи-

табельно-динамічний історико-систематизований виклад, фактажну згущеність матеріалу та фокусно-акцентний спосіб репрезентування знакових представників української філософської традиції. Кожен розділ книги викінчують списки рекомендованої «літератури» та «Питання і завдання для самоперевірки», а наприкінці посібника подано «Іменний покажчик», що суттєво полегшує пошук інформаційно-аналітичної оцінки внеску в українську філософську культуру тієї чи іншої особистості.

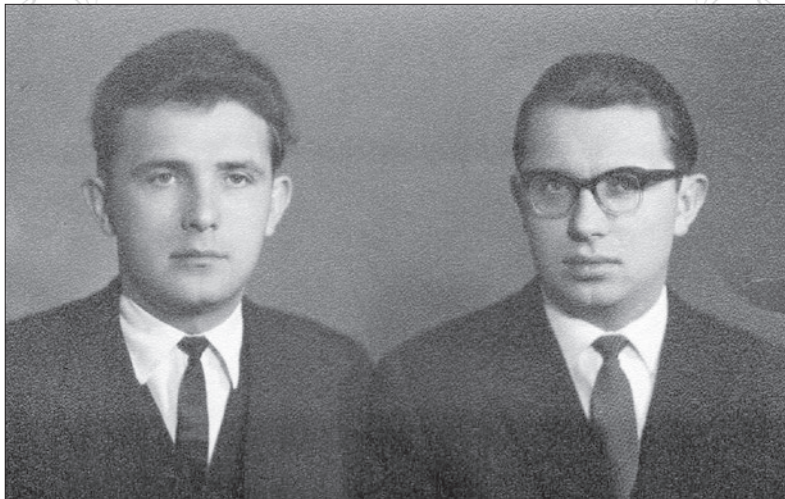
Але у навчальному посібнику «Українська філософія» є й численні недоліди, виною яким радше не автор, а літературний редактор і коректор. Насамперед дещо неприємне враження від посібника творять численні пунктуаційні, орфографічні та стилістичні помилки, які могли усунути шляхетно-відповідальні літературний редактор і коректор. Подруге, численні аналітико-синтетичні пасажі книги сприймаються як побіжні тези конспекту лекції, часто характеристики філософських візій і світоглядних пошуків особистості подано загальнониково, пунктирно, сказати б, стафажно. На мій погляд, останню тему посібника – «Філософія в незалежній Україні» – історіографові-філософові не пощастило належно висвітлити, адже, перераховуючи представників сучасної української філософської парадигми, поряд із дійсними практиками-філософами – С. Кримський, М. Попович, В. Малахов, П. Кралюк, О. Забужко, В. Табачковський, дослідник називає сучасних літераторів і літературознавців (Л. Костенко, А. Содомора, В. Неборак, О. Пахльовська, С. Андрусів, А. Печарський та ін.), які, мовляв, «мають особливий потяг до філософії» (с. 346). Аргументом доцільності такого жесту на адресу сучасних літераторів є те, що література осмислює буття у різних проявах засобами художнього письма, а також те, що, окрім художніх творів із глибинним філософським змістом, письменники пишуть і філософські тексти. Тракати, що в Європі вже давно узвичаєно. У чому прорахунок (хвиба) вченого? Віддаючи належне сучасним літературознавцям і письменникам, історик філософії чомусь зігнував філософські напрацювання численних інших неповторних, оригінальних представників сучасного філософського пошуку (скажімо, Р. Кіся, А. Карася, В. Кебуладзе та ін.). Та такий вибірково суб'єктивістський погляд на сучасний стан справ в українській філософії потрібно подарувати авторіві, який принаймні актуалізував проблему сучасної парадигми українського філософування. Сама пропозиція підискутувати на тему новітньої української філософії заслуговує на пошанування.

Кожна книга, в якій узагальнено досвід не одного покоління творчих особистостей, інтелектуалів, заслуговує на увагу, адже такі синтетичні трактати є своєрідним анотованим банком даних про здійснене, зреалізоване, недобачене, зігнороване, недовивчене. Коспективний, зрезюмовано-синтетичний посібник-компендій із української філософії Ігоря Захари, добірний нектар його історико-філософського мислення, як і «Нариси з історії філософії на Україні» Д. Чижевського, історико-філософські книги В. Горського, А. Бичко чи «Специфіка української філософії» Н. Горбача, має стати одним із конструктивних засобів формування світоглядної матриці сучасного українського інтелектуала – вчителя, письменника, ученого, філософа, культуролога, які плекають амбіції вивести українську культуру на магістралі світової філософської та культурологічної традиції. Чи довго залишатиметься актуальною думка Д. Чижевського, що «славянський (зокрема український) філософії треба ще чекати на свого «великого філософа», щоб «усе те оригінальне, що може є в зародку в творах дотеперішних мисленників виступити у весь зріст, відкрити глибини національного духа» перед усім світом і своїм народом? Чи довго?! Професор Ігор Захара залишив вагомий творчо-науковий доробок, адресуючи його передусім української молоді, якій невдовзі доведеться як рівний із рівним вести свій діалог зі світом, пропонуючи на вселюдський суд естетичні, філософські та культурні надбання й інновації свого народу.

Юрій Горбянський

Торував дорогу рідному слову

До 80-річчя від дня народження
А. М. Залеського

Утрачені, загублені імена тих, хто своєю працею, своїми титанічними зусиллями торував дорогу рідному слову, рідній культурі та самобутності. День за днем, рік за роком і навіть зі скрижаль історії стираються згадки про людей, які чесно та віддано працювали на науковій ниві, які не прагнули слави чи визнання. Одним із таких був мій односельчанин, мовознавець Антін Залеський.

Народився Антін Миколайович 15 серпня 1936 року у селі Доброводи Збаразького району Тернопільської області у родині коваля. Його дитинство минало поблизу місцевої річки на мальовничій центральній вулиці, яку в народі називали Загоршмою. Малий Антін дуже любив читати. Книга манила його до себе, бувало забував про свої обов'язки по господарству. У 1943 році пішов до першого класу Доброводівської семирічки, де вивчав письмо-каліграфію, російську мову, читання, арифметику, а згодом і українську мову. Однокласниця Антіна І. Смакула згадує, що «найбільшою радістю для юнака були відвідини вистав у

Народному домі. Він мав добру пам'ять, успішно навчався. Тоді 7 класів мало хто закінчував: були важкі повоєнні часи, закінчували 2 або 4 класи» [1, с. 7]. Однак це не стосувалось здібного Антіна, який у 1950 році закінчив семирічку з похвальним листом.

Новим етапом його життя стало навчання у Бережанському педагогічному училищі, куди майбутній мовознавець вступив одразу після закінчення школи. Навчаючись на вчителя початкових класів, він, окрім фахових дисциплін, займався музикуванням. У цей період Антін Миколайович познайомився з Олегом Шаблієм, Василем Дячуном, Миколою Цалем, Андрієм Баворівським, Богданом Крушельницьким і Степаном Бачинським.

Вважаю, що найкраще проілюстрував сторінки життя у Бережанському училищі Антіна Залеського доктор географічних наук, заслужений професор Львівського університету Олег Шаблій у своїй монографії «У пошуках краси: тривоги і розради». Молодих та енергійних студентів об'єднала і подружила до кінця життя народна

культура і пісня. «Коли ми вступили до педагогічного училища, усі вже були виплекані народною культурою. Отже, і народною піснею. Народна пісня була найглибшим чином основою культури. Вона, можна сказати, всмоктувалася у душу і розум із молоком матері. Її поглиблювали шкільні заняття співів і нерідко грою на народних інструментах» [2, с. 195], – згадує Олег Іванович. Познайомив Антіна Залеського та Олега Шаблія викладач музики Андрій Баворівський, коли покликав їх на проби до струнно-домброво-мандолінного оркестру педучилища. «Вже всередині вересня 1950 р. М. А. Баворівський запросив мене і ще декількох хлопців першого курсу, серед яких були і мої майбутні друзі Антін Залеський і Василь Дячун, до себе в музичний кабінет, що містився біля клубу на третьому поверсі. Попросив заграти щось на мандоліні. Я, звичайно, виконав «Гопака». Вже не пам'ятаю на скільки був вражений викладач моєю грою, але записав у свою команду (як і В. Дячун, і А. Залеського). У М. Баворівського тоді навчався студент II курсу Микола Цаль (пізніше у Львові він став відомим професором-фізиком). Нас троє та ще два слухачі – першкурсник Василь Дячун і другокурсник Степан Бачинський, а також Богдан Крушельницький склали ядро струнно-домброво-мандолінного оркестру педучилища» [2, с. 196]. Отак хлопці присвятили себе музичним студіям в оркестрі, на основі якого згодом був створений вокально-музичний ансамбль педучилища. За музикуванням, студіюванням науки, дружними веселощами та злидними вечорами промайнуло чотири роки життя в Бережанському педучилищі. У 1954 році Антін Миколайович Залеський отримав, так званий, «червоний диплом», що засвідчував успішне закінчення училища.

«Тоді ж йому, як і мені, відмовили у вступі на фізичний факультет Львівського університету, – згадує Олег Шаблій. – Тому із запропонованих нам варіантів вступу без екзаменів на юридичний, географічний чи філологічний (слов'янська філологія) факультети Антін вибрав польську філологію» [2, с. 199]. Обравши факультет слов'янських мов, Залеський вивчав чеську, німецьку, канадську, польську мови. Навчання в одному університеті та рік проживання в одній квартирі лише зміцнило чоловічу дружбу. А ще Олег Іванович та Антін Миколайович «записалися» в університетський оркестр народних інструментів, який був

таким же домровим, що й у педучилищі, лише укріплений двома гітарами» [2, с. 210].

У 1959 р. Антін Залеський закінчив Львівський університет та був скерований на роботу у відділ української філології Інституту суспільних наук у Львові, де пропрацював до 1963 р. З 1966 р. по 1968 р. навчався в аспірантурі в Інституті мовознавства у Києві, тут же у 1969 р. захистив кандидатську дисертацію на тему «Вокалізми південно-західних говорів української мови». На захисті був присутній і добрий товариш Олег Шаблій. Ось що він згадує про той день: «Опонентом виступив львівський професор філолог Іван Іванович Ковалик. Я був на захисті, який тривав рівно годину (ніколи і ніде я не був свідком такого стислого захисту дисертації). Тема її стосувалась дуже цікавої риси української мови, її діалектів – вокалізації, тобто вживання у вимові слів з голосними звуками» [2, с. 200]. На цей період також припадає його активна діяльність із науково-теоретичним журналом «Мовознавство», що виходить за підтримки органу відділу літератури, мови та мистецтва Академії наук УРСР. Друкуються його статті з лінгвістичної географії, зокрема: «Розрізнення а-е після середньоязикового й у південно-західних говорах української мови» (4 примірники 1971 р.) або «Подовжені приголосні у фонологічній і морфологічній системі граматичних категорій» (6 примірників 1980 р.). З 1974 р. поєднує роботу викладача у Київського університету ім. Т. Шевченка та старшого наукового співробітника Відділу діалектології Інституту мовознавства, де працював до кінця життя.

Коло наукових зацікавлень Антіна Миколайовича надзвичайно широке, про що свідчать понад сто наукових розвідок у галузі теоретичної й описової фонетики та фонології, діалектології й історії української мови, теорії та практики лінгвогеографії. Під його керівництвом укладено збірник текстів «Говори української мови» (К., 1977). Він є автором низки карт до «Атласу української мови» (К., 1984–2001, т. 1–3) та «Общеславянского лингвистического атласа. Серия фонетико-грамматическая» (Вып. 2а: Рефлексы*е. Москва, 1990). «Антін Миколайович посів почесне місце в системі національної філологічної науки. Але партійні органи і служба держбезпеки створили йому перепону в науковому й адміністративному зростанні. Він не вступив у КПСС і не піддався настирливим

пропозиціям спецслужб на співробітництво, – перекоаний автор книги «У пошуках краси: тривоги і розради» професор Олег Шаблій. – Особливо вони занепокоїлись, коли А. Залеський підготував докторську дисертацію на порівняльну нову фундаментальну тему в національній лінгвістиці – вокалізація в українській мові» [2, с. 200]. Олег Іванович вважає, що саме текст докторської дисертації став основною причиною смерті мовознавця. Це припущення вчений пояснює кількома дивними обставинами: Залеський раптово помирає, коли робота повністю готова, а підготовлена докторська зникає і досі немає жодного спомину про це фундаментальне дослідження.

9 лютого 1989 року на 63-му році життя перестало битися ще одне невтомне серце. «Десять за тиждень-два до цієї дати у кінці січня я відвідав його у лікарні, яка обслуговувала пацієнтів із НАН України. Він лежав у терапевтичному відділі, важкувато дихав. Було видно його занепокоєння. При мені його забрали в кардіологічний відділ, куди мене вже не впустили. Незабаром я довідався про смерть свого друга. Встиг побувати на похоронах у його рідному селі, де ще жила згорьована мати. Туди приїхала також невелика група колег із Львова. Похорон закінчився після заходу сонця... Так зайшло сонце національної філології» [2, с. 200–201], – з глибоким сумом згадує цей день Олег Шаблій.

Усе своє життя Антон Миколайович працював у філологічній галузі. Його спадщина і до сьогодні не є досліджена, хоча нею цікавляться не тільки національні дослідники, але й американці. Саме вони вперше заговорили про Антона Залеського після його смерті, як про світоча української культури.

Кажуть, ніхто не забутий, ніщо не забуте. Цьогоріч, коли українська і світова спільноти відзначають 160-річчя від дня народження Івана Франка, у рідному селі Антона Залеського Доброводі, у день, коли йому виповнилося б 80 років, зібрались його рідні та односельчани, щоб вшанувати пам'ять великого мовознавця.

1. Назар М. Біля джерел мови. Збараж, 2016. 48 с.
2. Шаблій О. У пошуках краси: тривоги і розради: монографія / О. Шаблій. – Львів: ЛНУ імені І. Франка, 2015. – 302 с. + вкл. кол.

Уляна Севаст'янів, аспірант
філософського факультету

На фото: Антін Залеський
(праворуч) із братом Романом

In memoria: наукова конференція на пошану Юрія Шведи

В університеті вшанували пам'ять провідного фахівця в галузі партології та псефології, доцента кафедри політології філософського факультету Юрія Шведи.

Колеги, друзі та родина Юрія Шведи, його студенти й аспіранти, представники депутатського корпусу і влади взяли участь у науковій конференції «Політичні партії і вибори: українські та світові практики» (пам'яті Юрія Романовича Шведи), що відбулась 8 жовтня 2016 року у конференц-залі факультету міжнародних відносин Львівського національного університету імені Івана Франка.

Хвилиною мовчання вшанували учасники конференції світлу пам'ять Юрія Шведи.

«Сьогодні нас зібрала пам'ять і відповідалність. Пам'ять про нашого колегу й доброго друга, талановитого політолога й вдумливого аналітика, ученого і педагога Юрія Шведи, а також відповідальність перед нинішнім і майбутнім українським днем, перед справою, яку ми сьогодні спільно

робимо, – звернувся до присутніх зі вступним словом Ректор Володимир Мельник. – Як людина, громадянин, науковець і політолог Юрій Шведа відповідально ставився до свого обов'язку – працювати на розвиток політичної науки й удосконалювати її практичний вимір».

Ректор поділився спогадами про досвід особистого спілкування з Юрієм Шведою, представивши його як цікавого співрозмовника з критичним поглядом, зокрема й на суспільно-політичну й економічну ситуацію в Україні, як скуппульозного вченого й небайдужого до долі держави громадянина.

«У час, коли на шальку терезів поставлена доля народу та є загроза існуванню держави, політик має стати державцем – думати передусім про державу та її громадян, а вже потім про себе», – писав Юрій Шведа, наголошуючи на тому, що коли для політика пріоритетними стають партійні інтереси, то програє Україна.

Професор Володимир Мельник підкреслив, що продовження справи Юрія

Шведи, перспективний розвиток його ідей є чи не найкращим пошануванням його пам'яті.

Голова Львівської обласної державної адміністрації Олег Синютка відзначив, що наукове обговорення питань, пов'язаних із виборчим процесом в Україні, дозволяє під іншим кутом зору поглянути на ті процеси, які відбуваються сьогодні в нашій державі. Олег Михайлович зауважив, що політолог Юрій Шведа, з яким він мав приємність спілкуватись, безпосередньо займався вивченням цієї проблематики, а відтак його досвід буде корисним передусім лідерам політичних партій.

Згадуючи епізоди з життя, позначені зустрічами й розмовами з Юрієм Шведою, Народний депутат України Оксана Юринець розповіла, що часто в колі близьких знайомих його називали «мегаомом». «Він справді завжди любив контраверсійно питати, заперечувати і ставити багато речей під сумнів. Це була людина, яка не просто несла освіту, а просвіту», – наголошу-

ючи на неординарності особистості, змалювала постать Юрія Романовича Оксана Юринець.

«Ким він був більше: істориком, політологом, практичним політиком, соціологом? Своїм критичним і раціональним підходом він не лише зосереджував увагу на суперечливих моментах, а завжди показував напрям, як можна робити по-іншому», – зауважив Народний депутат України Михайло Хміль.

«Сьогодні в мене особливий настрій і тут панує особлива атмосфера, адже ми проводимо конференцію, присвячену питанням, якими Юрій Романович займався впродовж усього свого життя. Але його з нами поруч немає...» – з жалем промовив професор кафедри політології Анатолій Романюк.

Оперуючи біографічними даними про Юрія Шведи, Анатолій Семенович виокремив кілька виняткових рис, які розкривають сутність характеру його колеги: прагнення до безперервної самоосвіти й удосконалення, нестримний творчий пошук, активна громадянська позиція, вимогливість, критичність і неймовірна працездатність.

Професор Анатолій Романюк переконаний, що пам'ять про Юрія Шведи – це те, що він зробив, його творчий і науковий доробок. «Став-

лення колег і знайомих до пам'яті про Юрія Романовича показує, якою була ця людина», – зауважив він.

Спогадами про спільне навчання з Юрієм Шведою у студентські роки радо поділився заступник директора Українського інституту національної пам'яті, кандидат історичних наук, доцент Олег Омельченко. «Талановитий політолог, потужний аналітик із політичною інтуїцією», – так відгукнувся про свого однокласника Олег Володимирович. «І хоч Юри з нами й немає, однак його думки, ідеї, аналітика та висновки житимуть вічно», – запевнив він.

Олег Омельченко також звернувся до учасників конференції з пропозицією започаткувати низку меморіальних заходів на пошану доцента Львівського університету Юрія Шведи та створити його іменний фонд для підтримки талановитих студентів-політологів.

Додамо, що після урочистого відкриття конференції відбулась презентація книжки Юрія Шведи «Псефологія», яка побачила світ уже після відходу у Вічність відомого політолога.

Тетяна Шемберко
Фото Олега Вівчарика